

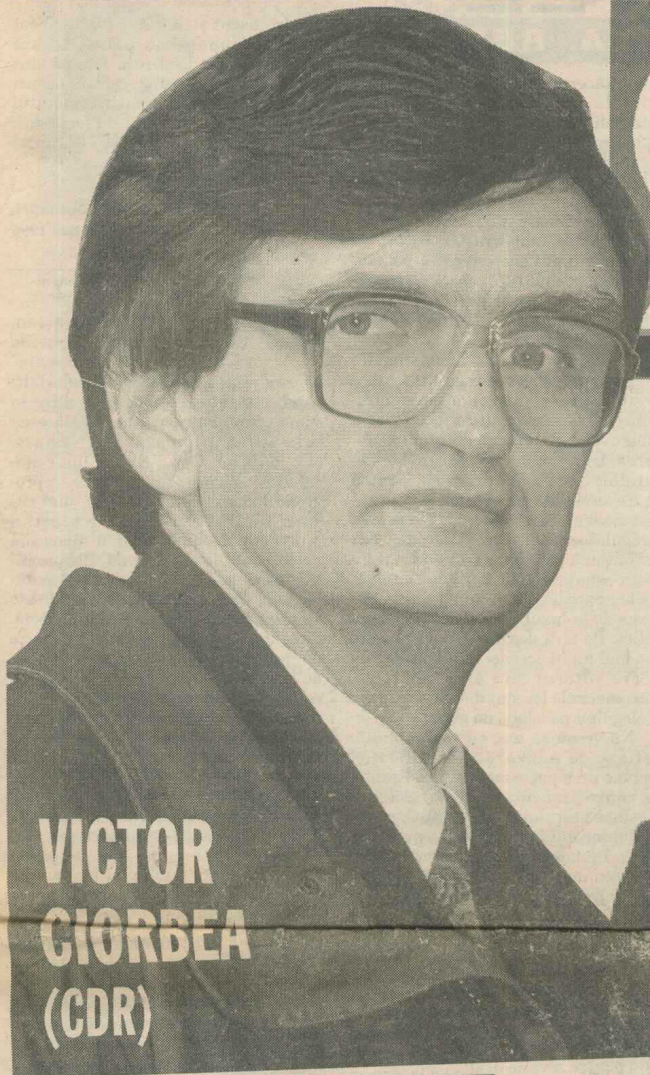
ÎN MARILE ORAȘE, PDSR A FOST ÎNVINS

Nr. 23
(329)

pag.
7-9

ALEGERI LOCALE

5-11 iunie 1996

**VICTOR
CIORBEA**
(CDR)

**ILIE
NĂSTASE**
(PDSR)

MIHAI DIM. STURDZA: pag. 13
Europa liberă și Libertatea după München

Viziunea pozitivă asupra viitorului este una dintre cheile importante ale succesului: în spiritul acestui „pattern” de afirmare sînt educați copiii americani. Cercetările aplicate au demonstrat că profesioniștii performanți nu provin neapărat din familiile înstărite care au investit în procesul educațional, ci din cele în care (chiar și în dificultăți și lipsuri) copilul a fost condus să gîndească atent „ce vrea să se facă”, iar apoi, cu tenacitate, și-a urmărit (cum se spune în limba demodată) „crezul”.

Viziunea pozitivă a viitorului este practică în societatea de peste ocean și la nivelul individului, îndemnat să-și caute binele chiar atunci cînd este oprit de destin („the good news and the bad news”), și la nivelul comunităților defavorizate, asupra cărora se încearcă o adevărată inginerie socială.

În primăvara trecută, la Centrul de Jurnalism Independent din București am asistat la o discuție cu un profesor american de jurnalism ce-și încheiase cursul în România. La întrebarea venită din sală „Cum sînt studenții români?”, americanul a rostit cuvinte de apreciere pozitivă, apoi a zîmbit ușor ironic. Ce i s-a părut obositor (a mărturisit) a fost să lupte

în permanență cu spiritul pesimist, sceptic, dezabuzat al tinerilor români, cu imaginea obosită ori de-a dreptul negativă în care ei își proiectau viața. Expresiile lor cele mai frecvente erau: „La noi asta nu se poate” și „Din asta n-o să iasă nimic”.

Societatea românească este de regulă guvernată de un model de gîndire diametral opus celei americane.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Apropierea alternanței?

Justificată în bună parte de o experiență istorică de mai multe ori frustrantă, ea s-a dovedit, cel puțin în ultimele două decenii, un clișeu periculos. Din păcate, chiar și azi sînt puțini părinții români conștienți de importanța unei viziuni pozitive pe care, în mod firesc, ambianța familiară ar trebui s-o transmită urmașilor. Ori de ideea că individul trebuie să fie actor, nu observator – mai ales în astfel de vremuri cum sînt cele în care trăim acum.

Pornind de la același „pattern” al puterii viziunii pozitive asupra viitorului (o viziune amănunțită, controlată de realitate, extinsă la nivelul unei țări, avînd un lider cu suport popular), experții Institutului de Dezvoltare Economică al Băncii Mondiale deschideau, în Macedonia, un seminar dedicat jurnaliștilor din lumile aflate în tranziție economică, cu observația

generală că țările obsedate de o proiecție negativă a viitorului lor sau lipsite de o imagine despre sine sînt cele mai expuse riscului.

Sînt banalități? Desigur.

Dar nu și mai banal sună în lumea noastră: „Orice-am face, tot nu se schimbă nimic”? Sau: „Indiferent ce este la vecinii noștri, tot cu Ceaușescu rămînem”. Sau: „Alegerile? Stați liniștiți, la noi tot Iliescu și PDSR ies”. Sau: „Alegerile locale din vara aceasta? Ele vor conduce la formarea unei

garnituri de primari și de consilieri nici mai competente, nici mai active, nici mai puțin corupte decît acum”.

Sînt cel puțin doi ani de zile de cînd mare parte a elitei românești, personalități de cele mai diverse formule și nu puțini politicieni, chiar ai opoziției, au repetat pe cele mai diverse voci aceași arie dubitativă. Viziunea negativă, scepticismul, atenția prioritară acordată disfuncțiilor sînt de multă vreme asimilate lucidității și profesionalismului. Și doar ele.

O presiune incontrollabilă asupra opiniei publice.

Sufocat de lipsuri, hrănit cu acidul îndoielii, lăsat pradă dezordinii naționale, silit să asiste la spectacolul deseori indecent al vanităților, electoratul pare, în multe locuri din țară, să fie totuși promotorul unei viziuni pozitive asupra viitorului. Dacă va fi sprijinit măcar de acum înainte, el poate da șanse alternanței politice din această țară – rămasă ultima în această privință.

În ciuda haosului, a absenteismului, a dramatismului implicat al alegerilor din 2 iunie '96, evoluția societății românești, la aproape șapte ani după schimbare, este indiscutabilă.

IMPORTANT!

Către cititorii revistei „22” din străinătate

Îi anunțăm pe cititorii noștri din străinătate care își procură revista (fie prin abonamente, fie prin cumpărare directă) altfel decât prin redacție, că distribuitorul care este RODIPET (difuzare de stat) procedează ilegal. Dreptul de difuzare, mai cu seamă în străinătate, aparține în exclusivitate revistei „22”.

RODIPET încalcă contractul semnat cu revista „22” prin care se stipulează expres că numai revista „22” are drept de difuzare în străinătate. RODIPET, difuzarea de stat, încasează astfel veniturii care nu i se cuvin, sfidând înțelegerile contractuale.

Îată de ce îi rugăm pe cititorii noștri din străinătate care își procură revista altfel decât prin redacție să ne scrie, precizând modul în care au ajuns în posesia ei. Aceste mărturii ne sînt necesare pentru a corecta prin Justiție nedreptatea care se face revistei „22”. Îi asigurăm pe cei care deja au un abonament plătit altfel decât prin redacție că nu vor fi afectați și că vor primi în continuare revista pentru care au plătit.

Facem acest apel convingși că dumneavoastră, cei ce trăiți într-o lume liberă, în care se respectă legile economiei de piață, veți înțelege primii conținutul demersului nostru. Revista „22” este o publicație obligată să trăiască din propriile venituri, astfel încît hojta la care se pretează statul prin RODIPET nu ne poate lăsa indiferenți.

În legătură cu articolul publicat în revista „22”, nr. 20/1996, de d-l Gabriel Andreescu, articol ce prezintă o serie de elemente analitice și evaluative în legătură cu Tratatul româno-rus, îndrăznesc să fac următoarele observații:

1. Articolul îmi pare foarte bine venit, pentru că:

a) abordează un subiect vital prin elementele determinate pentru evoluția viitoare a României, în context mondial, pe care le conține;

b) precizează pentru publicul larg – care, ca și mine, este prea puțin informat despre conținutul proiectului de tratat și despre posibilele lui consecințe viitoare – câteva elemente esențiale ale acestui tratat, chiar dacă nu o face decât punctual, ceea ce nu împiedică abordarea să fie benefică în sensul cultivării unor preocupări de natură civică;

c) conduce analiza pînă la nivel de fond, care incită la gîndire;

d) presupunînd preluările de text desprinse nedeformat din context, analiza prezentată contribuie la întreținerea unui proces de formare de opinii proprii în public la un nivel de cultură mai ridicat – fapt, desigur, benefic în sensul constituirii/consolidării unei conștiințe civice rațional echilibrată.

2. Cu toate că punctul 2, alineatul 3 nu poate fi gîndit și evaluat în afara contextului, context încă necunoscut publicului larg, istoria nu prea îndepărtată a României mă face să fiu convins de urgența nevoii clarificării/evaluării conținutului noțional al sintagmelor „părerea uneia dintre părțile contractante” și „de lezare a intereselor sale de securitate” – formulări periculoase de vagi, îmi pare.

3. În sfîrșit, fără a cunoaște exact ponderea politică a lui A.A. Kokoșin în Federația Rusă, dar chiar dacă aceasta ar fi modestă, și oricare ar fi fost, în trecut, înțelegerea dintre URSS și Occident în privința expansiunii NATO spre Est în schimbul dizolvării Pactului de la Varșovia și a consimțimintului URSS la unificarea Germaniei, îmi pare că referirea la o posibilă „război” a Rusiei pentru pierderea războiului rece cu efecte posibil distructive pentru civilizația modernă nu poate fi interpretată altfel decât ca un brutal șantaj de stat – în prelungirea șantajului de dezvoltare și posibilă utilizare a armamentului termonuclear, șantaj extins de-a lungul anilor '50-'80 – sau ca o recunoaștere a incapacității de stăpînire/control al stabilității sociale în propria țară, de putere de jugulare a unui eventual haos administrativ larg extins.

Dacă un astfel de limbaj practic în discuții bilaterale cu o foarte mică putere nu ne-ar mira – în această privință avem o bogată experiență –, nu-mi pot însă închipui că o mare putere, principial democratică, ar încuraja sau răbda negocierii într-un astfel de spirit. În ochii mei, și într-o viziune elementar-ironică, aceasta s-ar asemăna supărător cu situația în care unul dintre boxerii angajați în competiția finală pentru titlul mondial ar pretinde celuilalt: „Cu toate că regulile luptei o permit, tu nu vei folosi croșul tău de dreapta, pentru că ar fi contrar intereselor mele. Dacă o faci, s-ar putea ca suporterii mei să facă să cadă tavanul sălii pe public”.

O astfel de atitudine mi se pare moralmente descalificată și de neînchipuit în cadrul unor discuții internaționale instituționalizate.

Concluzia pe care o propun: Alianța Occidentală are obligația morală să precizeze contextul definitoriu pentru o bună vecinătate și să împiedice abuzurile de putere în negocierile avînd acest subiect. Îi revine cu obligativitate această sarcină, deoarece – din cîte știu – Alianța condiționează acceptarea în cadrul NATO a unor noi parteneri de existență acestui tip de tratate.

Articolul din „22” nu face precizări în această privință. Îi revine însă meritul de a stîrni dorința obținerii unor lămuriri calificate în legătură cu acest subiect.

Dan Romalo, București

Stimată redacție,

Cioran spunea că „tot ce e scris, devine mai tolerabil”. Așa că am purces la drum, încropind cîteva rînduri.

Pentru poporul român, republica și republicanii celor cincizeci de ani au fost un „ev mediu”. Total străini de noi și parcă rupți de realitate, ciocii vechi sînt astăzi cei noi. Așa că mirajul afirmațiilor, al gesturilor și al mentalității staliniste nu mai constituie o noutate și se transformă într-o durere absurdă, care continuă să se propage și dincolo de imaginari cu o intensitate întrebătoare. Mai mult, vocația de om politic, trimbată atît de mult, se bătăcește într-o spumoasă perestroikă și îmbracă armura arhaismului în ale mitului despre democrație. Această stagnare pe care de șase ani o numim perioadă de tranziție aduce cu teatrul absurd pe care-l jucăm zi de zi, într-o nefirească și obisitoare lamentare și într-un decor plin de mizerie și praf, scos de la naftalina celor cincizeci de ani, pe care cu neprețuită mîndrie spunem că i-am îngropat. Da, i-am îngropat, însă doar

într-o tăcere cronică, și îi continuăm plini de cinism, spunîndu-ne, deși este nefiresc, că este bine și așa, mai rău să nu fie!

Încerc să mimez că nu mă doare plăcerea celorlalți de a trăi în mizeria tranzitorie și să vreau să cred că generațiilor viitoare nu li se va vorbi despre legenda democrației. Încerc să adun în suflet fiecare reușită politică (din ce în ce mai rară) și să mă întristez tot mai des de gafele acestor tranzitori, care, cu fiecare creștere a dolarului, adoptă tactica leului, aceea de a se afunda tot mai mult în mlaștina incompetenței. Fiecare rază de soare a Vestului este pentru ei durerea mirajului, iar fiecare opintire ideologică a Moscovei un moment de gîndire absurdă, trăire cronică și pasiune a trecutului; o nostalgie bolnavă, pentru că ireversibilitatea este un proces care-i doare, dar care nu-i fentează. Drogul doctrinei moscovite pute, dar ei continuă să refuze tratamentul într-un sanatoriu, chiar dacă cheltuiala nu le aparține. Pe ei nu i-a durut trecerea de la luxul comunist la cel capitalist. Pe ei îi doare puterea pe care n-o mai au în aceeași măsură. Pe ei îi doare viitorul care nu le aparține. Căci meritele lor sînt demne de un necrolog lipit pe o ladă de gunoi.

Nu vreau să trec cu vederea niște reflexe cu adevărat republicane. Demne de menționat sînt neelegantele reproșuri adresate de Adrian Năstase postului de radio BBC, pe care dumnealui îl crede situat în curtea CNA. Probabil că situația cu minierii ar fi cea mai nimerită, că tot se apropie luna iunie. Ar fi o altă imagine: în locul Pieței Universității ar fi, eventual, Palatul Buckingham. O altă gafă demnă de un președinte de republică românească este aserțiunea că avem doar doi prieteni. Mă rog, sînt ai lui... Dar cu prietenul din Răsărit cum stați, domnule președinte? El, prietenul dumneavoastră, a cheltuit o mulțime de bani și de eforturi susținute pentru a vă școli și a vă face președinte. Nu mai vorbesc de nesiguranța care bate la ușa fiecărui cetățean, care sună la telefonul fiecărui abonat, sau de cinismul de la cenzura corespondenței. Sau poate că Iugoslavia va fi oglinda prin care ne vom reflecta spre Răsărit? Poate este doar o supoziție.

Pentru că în aceste zile ne aducem aminte de un trist eveniment întîmplat la 20 mai 1990, vreau să vă relatez un eveniment care ține de originile noastre „alegeri electorale” – sau, cu alte cuvinte, de ridicolul cotidianului de astăzi. Dumneavoastră ați fost la curent și ați scris destule lucruri în legătură cu demiterea primarilor Opoziției. La-ți intervievat chiar și pe primarul Sighetului, atunci d-l Filipciuc. După aceea s-au organizat două tururi de scrutin în grabă și a ieșit d-l Hanțig din partea PDSR-ului, după lecția de politică dată de marele tătuc Stalin, adică „nu contează cine votează, ci doar cine numără voturile”. Știm ce fonduri se alocau de către județele primărilor cu primari ai Opoziției. Gîndiți-vă că din bruma Primăriei Sighet s-au cheltuit cîteva milioane de lei pentru a se descoperi că de fapt d-l Hanțig n-avea voie să participe, pentru că avea „bube-n cap”.

Ei, acum cîteva săptămîni d-l Hanțig și-a depus o cerere de scutire de taxe telefonice, pe motiv că este handicapat. Lucru necurat: o dată apt, o dată inapt și apoi handicapat. Oare aceasta este soarta tuturor primarilor după ce-și vor pierde funcția de primari ai PDSR-ului?

Grotescul situației este că acest om handicapat a ocupat mulți ani funcții publice. Nefiresc este că sînt atîția oameni suferinzi care n-au nici un ajutor, iar îmbuibății regimului beneficiază de tot felul de facilități, chiar cu riscul de a li se spune „handicapați”.

Cu deosebit respect,

N. Tivadar, Sighetul Marmăției,
20 mai 1996

O sugestie pentru Primarul Capitalei

(...) Ca oricare cetățean, am studiat și eu propunerile d-lui Victor Ciortea, care, firește, se aseamănă cu ale celorlalți candidați. Mă refer cu deosebire la domnia Dinu Patriciu, Anton Vătășescu și la atît de popularul Ilie Năstase. M-a surprins faptul că nici unul dintre acești favoriți nu cuprinde în programul său construirea sau, mai curînd, reconstruirea în București a unui cîmp de curse, a unui hipodrom modern. Or, la ora actuală, Bucureștii constituie și sub acest aspect o raritate, fiind una din puținele capitale ale statelor lumii care nu are hipodrom. Și totuși cîmpurile de curse fac parte de mult din edificiile caracteristice și de prestigiu ale marilor metropole europene. Așa că în ultimii ani creșterea cailor de pur singe englez și prezentarea lor în întreceri s-a extins pe toate continentele. (...) Bucureștii s-au bucurat sub egida Jockey Clubului Român de o perioadă de peste 70 de ani în care s-au alergat curse de galop pe elegantul și bine cunoscutul său hipodrom internațional de la Băneasa. O dată cu raderia lui din patrimoniul Capitalei noastre, s-a dus bine cunoscuta politică de nimicire a pături de moșieri, plugari și crescători de cai, care însumau, la 31 decembrie 1946, un număr de 45 de proprietari a 1.050 de cai de curse, cu splendide herghelii și stații de montă. S-a reușit astfel distrugerea unui interesant și important sector al economiei noastre naționale.

Reînvierea acestei activități constituie obiectivul prioritar al Jockey Clubului Român, iar strădaniile sale au dus la înființarea unei noi societăți, „Hipodromul Internațional București”. Sînt componente ale sale, între altele, Direcția celui din Ministerul Agriculturii și Regia Autonomă Loteeria Națională. S-a reușit cointeresarea celor mai importanți constructori din lume în acest domeniu. Deci există un substanțial punct de plecare la care este obligatorie asocierea Primăriei Capitalei.

În ceea ce mă privește, adaug, adresîndu-mă direct candidaților, că aș fi mîndru dacă, Primar General al Capitalei fiind, mi-aș lega numele de o astfel de realizare care mi-ar asigura recunoștința citorva generații de concetățeni.

Manole Filitti

Vicepreședinte al Jockey Clubului Român

Adevărul

literar și artistic nr. 322

- Eterna actualitate: Alegerile ieri, azi, mâine...
- Ion Ianoși: Filozofia, încotro?
- Monica Lovinescu despre dizidenți, rezistenți și opozanți
- Aventura lui Baudelaire în literatura română

ANDREI CORNEA

Locale: PDSR în cădere

Primele certitudini ale alegerilor locale de la 2 iunie: absenteism considerabil; în unele circumscripții, peste 50% din alegători nu au votat, ceea ce va invalida alegerile în circumscripțiile respective și va obliga la repetarea lor peste două săptămâni. S-a observat că mai ales tineretul a votat în număr restrâns, cel puțin în orașe.

Apoi, multă harababură administrativă și organizatorică: liste electorale incomplete, dar pe care, în schimb, se regăseau persoane decedate sau emigrate de mult, calitatea foarte proastă a tușului, o insuficiență cunoaștere a Legii electorale de către unele dintre birourile secțiilor de votare, ceea ce a dus, uneori la interpretări arbitrare ale procedurilor.

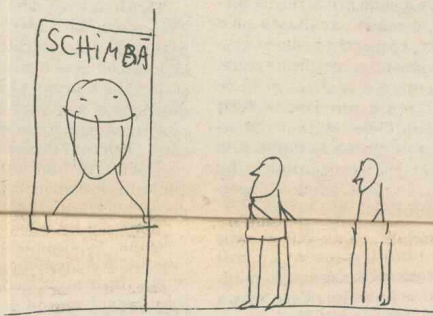
În privința rezultatelor, încă neoficiale, dar demne de încredere, se schitează deja, luni 3 iunie, o mare înfrângere a PDSR-ului în București în favoarea CDR. Candidatul acestei ultime formațiuni, Victor Ciorbea, pare să fi obținut un scor excelent de cca 43%, față de numai 32% pentru fostul campion de tenis. Urmează Anton Vătășescu (USD) cu 9%. Independentul Doru Viorel Ursu și Dinu Patriciu (PL '93) par să fi realizat, ambii, cca 4%. Scoruri superioare PDSR-ului au fost înregistrate de către CDR și pentru locurile de consilieri, și pentru cele de primari de sectoare. Se poate spune că d-l Ciorbea este virtual primar general al Bucureștiului, deoarece, în al doilea tur de scrutin, el va obține cu ușurință voturile necesare lui în plus de la ceilalți candidați ai opoziției.

CDR a obținut rezultate bune și în alte localități, precum Constanța, Baia Mare, Sibiu (unde lupta decizivă va fi dată între CDR și USL). Așadar, la Oradea, balotajul se va disputa între USL și CDR. La Timșoara, candidatul CDR va intra în balotaj cu actualul primar PAC, d-l Oancea. PAC a obținut o victorie de proporții la Iași, prin d-l Simirad, care a obținut peste 70% din sufragii, fiind astfel ales din primul tur de scrutin. Tot o victorie de proporții, dureroasă însă pentru opoziția democratică, dar și pentru PDSR, a obținut Gheorghe Funar la Cluj, care, beneficiind de diviziunile opoziției, a fost reales cu peste 50% din voturile clujenilor, care și-au amintit cu nostalgie de ciștigurile fabuloase de la Caritas. La Brăila a fost reales primarul PSM (fostul prim-secretar PCR) Lungu, apreciat ca bun administrator. Brașovul va fi, probabil, adjudecat de d-l Ghișe, deputat PL '93, talonat îndeaproape de candidatul PSM. PDSR este în declin și în numeroase orașe mici și mijlocii, unde se pare că USD a înregistrat ciștiguri semnificative.

Știrile rămân fragmentare la ora la care scriu aceste rânduri. Nu se cunosc, mai ales, rezultatele în localitățile mai mici și în comune. Totuși, pare deja probabil că marele pariu al PDSR pentru alegerile locale, acela de a alunga opoziția din administrația marilor centre urbane și a Capitalei, dominate de opoziție, a eșuat lamentabil. Cazul Bucureștiului este simptomatic: PDSR nu a făcut nici un fel de economie - financiară, publicitară, mediatică - pentru a-l susține pe Ilie Năstase. I-a confecționat acestuia un discurs, i-a alcătuit un epistolar cu care a inundat paginile de publicitate ale marilor cotidiane, i-a suspendat poza la toate intersecțiile orașului, l-a împrietenit, chipurile, cu primarul Parisului, cu Volker

Rühe, ministrul german de Externe, și cu primarul Los Angeles-ului. În zadar. Trucul mediatic de a face din fostul sportsman cu școlaritatea neîncheiată și cu sudalma mereu proaspătă pe buze un veritabil primar al unei capitale cu peste două milioane de locuitori nu a avut pină la urmă succes.

Dar, dincolo de cazul particular al lui Ilie Năstase, cred că aceste alegeri arată impopularitatea crescândă a PDSR-ului și a guvernelor său, condus de Nicolae Văcăroiu. În pofida marilor deficiențe din administrația locală, uneori imputabile primarilor opoziției, aleși în 1992, dar multe datorate lipsei cadrului legislativ, PDSR a suferit înfrângeri indiscutabile atât din partea opoziției (mai ales CDR, dar și PAC sau PL '93), cât și a (fostilor) aliați (PSM și PUNR). Firește, toate rezultatele rămân deocamdată în provizoriu - în unele cazuri votul va trebui reluat din pricina participării insuficiente (ceea ce nu va aduce schimbări semnificative), în altele va exista un vot de balotaj. Dar, oricum, în măsura în care aceste alegeri constituie un test pentru alegerile ge-

nerale de la toamnă, testul pare a fi fost pierdut de PDSR, cel puțin în marile orașe.

Revenind la situația din București: de ce a cîștigat Victor Ciorbea, creditat modest în sondaje la începutul campaniei electorale? Cred că se pot enumera patru motive:

- incompetența contracandidatului său, Ilie Năstase, pe care nici o echipă de campanie nu-l poate face mai apt decît este;
- motorul politic al CDR, important în București și în alte câteva orașe mari, unde votul la locale păstrează totuși o componentă politică și unde nu sint căutați doar „buni administratori“;
- asumarea conștientă sau mai puțin conștientă de către Ciorbea a rolului de emul și de continuator al lui Corneliu Coposu;
- programul predominant de stînga (gratuități pentru pensionari și șomeri etc.).

Întrebarea care se pune, chiar înainte de a cunoaște în detaliu rezultatele acestor alegeri, este, firește, mai întîi dacă din ele vor rezulta mai buni primari decît cei de pînă acum. Și apoi, desigur, dacă ce s-a întîmplat pe 2 iunie va anticipa rezultatele alegerilor de la toamnă.

Întîlniri GDS

Grupul pentru Dialog Social va organiza la sediul său din Calea Victoriei 120, joi 6 iunie, ora 17.00, o întîlnire cu tema: „Școala - loc de învățătură și de educație civică“. Moderatorul acestei dezbateri va fi d-l Mihai Șora.

Carnavalul „Bucureștii la 1900“

În perioada 3-9 iunie a.c., pe străzile din centrul istoric al Bucureștiului se va desfășura **Carnavalul „Bucureștii la 1900“**. Carnavalul este organizat, ca în fiecare an, de **Fundația Culturală „D'ale Bucureștilor“**.

Luni 27 mai

• **Ion Diaconescu s-a răzgîndit la presiunea colegilor din CDR**

Ion Diaconescu a declarat că nu a mai susținut la Cotroceni ideea decalării alegerilor prezidențiale de cele parlamentare în urma discuțiilor purtate cu colegii din CDR. Liderul țărănist a mai spus că PNL nu a consultat PNTCD în legătură cu propunerea liberalilor ca pentru fiecare partid dintr-o alianță politică pragul electoral să fie tot de 5%.

• **PNTCD îl susține pe Gabriel Liiceanu**
PNTCD va susține în continuare candidatura lui Gabriel Liiceanu pentru Consiliul de Administrație al Televiziunii. Gabriel Tepelea, președintele Comisiei de cultură a Camerei Deputaților a precizat că Birourile Permanente ale Legislativului trebuie să ia o decizie în legătură cu completarea Consiliului, avînd în vedere că nici unul din candidații votați la 10 și la 24 mai în Televiziune nu a obținut jumătate plus unu din voturile salariaților instituției.

Marti 28 mai

• **Se vor mări pensiile**

Guvernul a adoptat o hotărîre privind majorarea pensiilor de asigurări sociale de stat și a pensiilor IOVR și ale agricultorilor cu 10,5%. Majorarea se va aplica începînd cu 1 iunie 1996.

• **PDSR va analiza incidentele de la Petroșani**
Oliviu Gherman i-a cerut ministrului de Interne o informare completă în legătură cu incidentele de la Petroșani ce l-a avut drept protagonist pe Miron Cosma. Liderul minerilor și gărzile sale de corp au devastat complexul „Vegas“, au bătut și amenințat mai multe persoane, directorul economic al complexului fiind spitalizat în urma bătăilor. Întrebat ce părere are despre faptul că Adrian Năstase și Miron Mitrea apar des în compania lui Miron Cosma, președintele PDSR a replicat că și Iisus Hristos a stat la masă alături de Iuda.

• **Greva de la Tarom a încetat**
Conflictul de la Tarom a încetat în urma înțelegerii dintre sindicalisti și directorul interimar, Dan Ioan Vulcan. Acesta a promis că va schimba complet Consiliul de Administrație și că Răcaru nu va mai obține nici un post de conducere. Vulcan a susținut totodată că nu vor fi

• **BEC creează dificultăți observatorilor**
Asociația „Pro Democrația“ declară că a întîmpinat dificultăți în acreditarea observatorilor, deoarece BEC a cerut ca fiecare observator să răspundă de o singură secție de votare, deși acest lucru contravine legii. Pro Democrația a semnalat și o serie de nereguli în întreaga țară. În București, în sectoarele 1 și 3, mai multe străzi nu au fost trecute pe listele electorale, iar în Oravița pe liste au apărut numele a 28 de persoane decedate.

• **Văcăroiu huiduit la Iași**
Muncitorii întreprinderilor „Nicolina“ și „Fortus“ l-au huiduit pe Nicolae Văcăroiu, sosit la Iași pentru susținerea candidatului PDSR la Primăria orașului. Salariații celor două întreprinderi i-au reproșat premierului sărăcia în care trăiesc, cu salarii între 120-150 mii lei brut.

Joi 30 mai

• **Nu vin observatori străini**
Ministerul Afacerilor Externe a anunțat că nu au existat cereri de acreditare din partea observatorilor străini pentru alegerile locale. Internaționala Socialistă a trimis o delegație de observatori, care însă nu a solicitat acreditare MAE.

• **PNL atacă UDMR**
„Decizia UDMR de a susține candidatul CDR la Primăria Clujului îi va aduce voturi în plus lui Gheorghe Funar“, a declarat Călin Popescu-Tăriceanu. Liderul PNL crede că gestul UDMR nu este motivat decît de dorința menținerii tensiunilor artificiale între români și maghiari.

• **Funcțiile de primar vor fi cumpărate**
PAC va elebora o inițiativă legislativă care să prevadă plafonarea cheltuielilor destinate campaniei electorale și un control riguros al provenienței banilor. Nicolae Manolescu a criticat lipsa de transparență a partidelor privind fondurile utilizate în campania electorală. „Prin această cursă a banilor se creează, mai ales în marile orașe, posibilitatea cumpărării funcțiilor de primar“, susține președintele PAC.

Rubrică realizată de RALUCA STROE-BRUMARIU

ILIE ȘERBĂNESCU

Ce sărbătorește FPS-ul?

Cu fast și cu participarea tuturor vîrfurilor economice și politice ale zilei, Fondul Proprietății de Stat a sărbătorit – pur și simplu a sărbătorit – semnarea documentelor prin care a două mii întreprinderi dintre cele pe care le patronează în calitate de reprezentant al statului-proprietar a trecut sub control privat.

Caracterul festiv al privatizării celei de-a două mii întreprinderi de stat se justifică prin numărul în sine atins în procesul – fără îndoială, complex și dificil – al trecerii sub gestiune privată a unor unități economice foste proprietăți de stat. Fără a ignora ca nimic numărul întreprinderilor privatizate, nu s-ar putea trece însă cu vederea că, prin activele industriale pe care le reprezintă, cele două mii de întreprinderi nu constituie nici 12% din capitalul total al societăților comerciale, adică întreprinderile în principiu privatizabile. Pentru o pondere de numai 12%, festivul în consemnarea realizărilor pe linia privatizării nu pare la fel de nimerit, mai ales că ne aflăm în al șaptelea an de la evenimentele din decembrie 1989, că prin alte țări în tranziție procentul privatizării este de 3-4 ori mai mare și ce să mai vorbim de faptul că instituția ce sărbătorește evenimentul o face la cinci ani de la înființare, cînd, potrivit înseși legii prin care instituția respectivă a fost creată, procentul de privatizare sub jurisdicția FPS urma să fie acum de cel puțin 50%! Să ne amintim că, în principiu, FPS a fost creat pentru a prelua în calitate de reprezentant al statului-proprietar 70% din capitalul fiecăreia din cele aproape 7.000 de societăți comerciale și că,

în fiecare an, trebuia să transfere, prin vânzare-cumpărare, în proprietate privată tranșe de cîte 10% din capitalul respectiv.

În 1996, FPS-ul, care potrivit legii amintite trebuia să-și încheie misiunea în șapte ani, ar fi urmat deci să se pregătească deja pentru propria sa dispariție, care avea să vină în 1998, cînd, practic, n-ar mai fi avut ce proprietate să gestioneze. Ca atare, am putea găsi și alte resorturi ale bucuriei cu care FPS-ul a întâmpinat privatizarea numărul 2.000, căci, dacă păstrează ritmul în care s-a ocupat pînă acum de privatizare, are o existență bine asigurată cel puțin pînă în anul 2030!

Nu este deloc vreo glumă. Acesta a fost ritmul privatizării de pînă acum. Al adevăratei privatizări, adică al celei prin vânzare-cumpărare, pentru că nu este vorba aici de privatizarea cealaltă, zisă „în masă”, realizată prin capital fictiv, respectiv pe baze gratuite, prin cupoane și certificate, care, indiferent cum s-a realizat și în ce ritm s-a înfăptuit, nu vizează decît 30% din capitalul societăților comerciale, mai precis partea atribuită prin improprietățile cetățenilor și nu partea rămasă la stat, adică cea aparținînd FPS-ului.

S-ar putea ca în viitor ritmul privatizării să crească. Dar acesta a fost pînă acum scăzut, iar întreprinderile privatizate pînă în prezent nu sînt dintre cele care influențează semnificativ cursul economiei. Este vorba mai ales de întreprinderi mici și mijlocii, ceea ce și explică gradul puțin ridicat al privatizării pe ansamblu, iar cele mai multe dintre ele s-au pri-

vatizat prin metoda-hibrid numită MEBO: Neignorînd cîtuși de puțin virtuțile acestei metode în promovarea privatizării, trebuie subliniat că, în multe cazuri, autoritatea managerilor în întreprinderile privatizate prin această metodă este afectată de statutul și de acționar, și de salariul al angajaților întreprinderii, ceea ce induce destule confuzii, întrucît sînt puțini cei care admit să facă necesara delimitare netă între cele două calități. Mai mult însă, întreprinderile privatizate prin MEBO au pornit la drum cu un balast: salariații și managerii s-au împrumutat pentru a cumpăra, chiar dacă mai ieftin, întreprinderea la care lucrau, nefiind acum în măsură să achite creditele, în timp ce lipsa unei injecții inițiale de capital a împiedicat întreprinderea respectivă să aibă cu ce să susțină decolajul necesar o dată cu trecerea gestiunii sub control privat.

Evident, nu ne putem întoarce înapoi și face aprecieri despre modul în care s-ar fi desfășurat procesul privatizării în absența Fondului Proprietății de Stat. Pur și simplu pentru că acesta a existat! Nu știm ce s-ar fi întîmplat dacă procesul ar fi fost coordonat direct de către Guvern, pentru că, evident, o agenție specializată trebuia să se ocupe de problemă.

După cum nu știm exact nici dacă FPS-ul este într-adevăr un centru de putere de sine stătător sau dacă nu este cumva doar o mînă a Guvernului și deci dacă procesul privatizării s-a desfășurat așa cum s-a desfășurat pentru că așa a fost el coordonat de către Guvernul însuși.

Cert este însă numai faptul că FPS-ul a fost inventat ca o încercare de centralizare și controlare a procesului de privatizare. Or, încercarea de a centraliza un proces care este prin natura sa de descentralizare nu putea duce decît la opinteli, la înfrînări și la reușite doar acolo unde interveni culesse. Nemaivorbind de faptul că FPS este în esență o instituție împotriva firii, promovarea activității ei însemnînd încetarea activității ei. Or, nu s-a văzut în lume o instituție birocratică

care să se lupte pentru un obiectiv ce ar însemna propria ei dispariție.

În orice caz, crearea FPS a dus la netransparență exact într-o perioadă în care transparența trebuia să devină cuvîntul de ordine.

O netransparență în ce privește gestionarea proprietății de stat, pentru care nimeni nu a mai dat seama public. Așa cum Guvernul prin buget dă seama public de banul pe care îl colectează ca agent fiscal, așa ar fi fost firesc și ca FPS-ul să dea seama public de gestiunea capitalului pe care îl deține ca reprezentant al statului-patron. Din păcate, legea nu prea e clară în această privință, iar FPS-ul nu s-a străduit cîtuși de puțin să compenseze lacunele în domeniul ale legii.

Netransparența nu avea în aceste condiții cum să nu se manifeste și în ce privește privatizarea în sine. Din păcate, atîtea și atîtea nereguli au ieșit în timp la suprafață în legătură cu desfășurarea acestui proces.

A apărut evident că nu au fost formulate de la bun început reguli exacte privind derularea practică a procedurilor de privatizare în diferitele modalități la care s-a apelat: negocierii directe cu investitorii strategici, licitații deschise sau în plic, oferte publice. Acest fapt a și dus la frecvente schimbări ale regulilor și procedurilor, în funcție de diferite presiuni exercitate sau chiar de incidente deschise între părțile implicate.

S-a dovedit că, în nu puține cazuri, nu s-au respectat regulile convenite prin lege sau prin alte normative: contribuția capitalului în natură al întreprinderilor de stat a fost adesea subevaluată, aportul investitorului strategic privat a fost supraevaluat sau a fost lăsat să fie mai mult pe hîrtie decît în realitate.

Toate acestea au determinat suspiciuni că unele dintre privatizări s-au făcut în sistem favorabil. Aceste suspiciuni nu sînt favorabile climatului care trebuie să existe pentru necesara intensificare a procesului privatizării, de la care se așteaptă nu transferul în sine al controlului întreprinderilor de la stat către grupuri de interese private, ci ameliorarea gestiunii economice, tocmai în urma privatizării deciziei, eficientizarea funcției sociale a capitalului.

Atenție: Prețul abonamentelor prin redacția „22” rămîne același

Deși costurile hîrtiei și ale tipografiei ne-au silit să creștem prețul revistei, prețul abonamentelor rămîne același pentru a veni, atît cît putem, în sprijinul cititorilor noștri fideli. Așadar, și de acum înainte abonamentele trimestriale contractate prin redacția 22 (nu la Oficiile Poștale) costă:

6.000 lei cu expediere prin poștă
5.500 lei cu ridicare de la redacție

Reduceri pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

4.500 lei cu expediere prin poștă
4.000 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa:
Revista „22”, cont 45103532 BCR
Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, București.

Adevărurile (talon de pensie, adevărinte școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa:
Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES

Românii învață la Universitatea Americană din Bulgaria

Într-adevăr, 26 de români studiază de anul trecut la Universitatea Americană din Blagoevgrad, Bulgaria (AUBG), fondată în 1991 de guvernele american și bulgar.

Președinta Universității, Julia Watkins, și adjunctul său, Kevin McGlothlin, au anunțat în conferința de presă organizată vineri 31 mai, la Fundația Soros pentru o Societate Deschisă, că au început discuțiile cu reprezentanții Ministerului Învățămîntului din România pentru recunoașterea diplomelor obținute de studenții români de la AUBG.

După 4 ani de specializare în: economie, business, studii sud-est europene, engleză, jurnalism, calculatoare, științe politice sau istorie, diplomele absolvenților sînt recunoscute în Statele Unite ale Americii și în Bulgaria.

Deși prima promoție a fost formată numai din studenți bulgari, din 1995 au fost acceptați și candidații din alte 14 țări, între care și România, numărul studenților ajungînd la 600. Dintre studenții români, 22 beneficiază de burse Soros, care acoperă cheltuielile anuale de circa 10.000 de dolari pentru fiecare student. Singurele condiții sînt un comportament civilizată în universitate și terminarea cu

bine a studiilor.

Din prima promoție, de 155 de absolvenți, 35 și-au continuat studiile postuniversitare în SUA și în țări ale Europei de Vest, mulți alții angajîndu-se la firme importante. În acest sens, reprezentanții Universității Americane din Blagoevgrad au încercat în ultimele zile să creeze legături cu companii private și cu Camerele Comerciale și de Industrie română și americană din București. Astfel și absolvenții români de peste trei ani vor beneficia de locuri de muncă atractive.

Cei ce vor să devină studenții AUBG trebuie să treacă mai întîi de testul pe care îl dau toți absolvenții de liceu din SUA – Scholastic Aptitude Test (SAT) – și apoi de examenul de limbă engleză (TOEFL).

În afară de Fundația Soros pentru o Societate Deschisă, se pot face înscrieri și prin Comisia Fulbright. Cei dornici să devină studenți, fie și neburseri, ai Universității Americane din Blagoevgrad se pot înscrie începînd cu 1 septembrie pentru semestrul din iarnă.

LIGIA CĂLIN

Din numerele viitoare

- Supliment gratuit: Anul 1946 la sesiunea de comunicări de la Sighet (1996)
- Interviu cu Ana Blandiana despre Memorialul de la Sighet
- Riscurile următorului cutremur (interviu cu ing. Horia Sandi)
- Comentarii politice: Radu Călin Cristea, Emil Hurezeanu
- S. Damian în polemică cu Pavel Cămpănu
- Aurelian Crăiușu: „O excepțională inițiativă editorială: Cristian Preda și Sorin Antohi, «Liberalismul francez: secolele XIX și XX.»”

secolele XIX și XX.”

- Tratatul internațional între discreție și manipulare (anchetă)
- Presa franceză la 10 ani de la moartea lui Mircea Eliade
- Adrian Marino: „Represiune și confesiune”
- Gabriela Adameșteanu: Europa de Est (Bulgaria, Serbia, Macedonia, Albania)
- Interviu cu Emil Constantinescu (președinte CDR), Gheorghe Tîncă (ministru Apărării), Șerban Papacostea (directorul Institutului de istorie Nicolae Iorga)
- Tom Gallagher – scriitor

ELISABETH WISE

Uniunea Europeană nu s-a hotărât încă în privința strategiei pentru Balcani

Acum, când legăturile diplomatice cu Serbia și Muntenegru au fost stabilite, Uniunea Europeană poate începe conceperea de strategii pentru întreaga regiune balcanică.

Nu mai că la cinci ani după dezintegrarea Iugoslaviei nu este ușor să pui cap la cap toate piesele jocului, pentru a reface imaginea fărâmițată de război. Aceasta este una din preocupările actuale ale Uniunii Europene, dar pașii pe care îi face sînt nesiguri.

În acest sens, se au în vedere trei căi de abordare la care se va recurge, probabil, simultan. Prima, așa-numita „integrare regională”, prevede rolul activ al Uniunii Europene în crearea de legături între o serie de tratate și acorduri bilaterale semnate de fiecare din noile state balcanice. Se va încerca crearea unei regiuni economice care va include toate fostele republici iugoslave (mai puțin Slovenia) și Albania, urmărind formarea unei zone de comerț liber sau a unei uniuni vamale.

O a doua cale s-ar adresa nevoii stringente de securitate în regiune, prin stabilirea unui pact de stabilitate care ar avea ca scop slăbirea tensiunilor interetnice și antagonismelor prin inițierea unui dialog între părțile fose rivale.

Conceptul în decembrie anul trecut și avînd ca model un plan similar, realizat în urmă cu cîțiva ani de fostul premier iugoslav, nu ar fi o inițiativă a UE exclusiv, ci la el ar putea adera și Statele Unite, și alți membri ai Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE).

Oficialii ai UE vorbesc despre o a treia inițiativă, menită să promoveze cooperarea între foștii combatanți prin legături culturale, dar nu au căzut de acord asupra modalităților de realizare a acestui proiect și nici nu s-au întocmit planuri în acest sens. Nu s-a ajuns încă la o înțelegere nici în privința ordinii în care se vor desfășura aceste trei campanii, dar s-a afirmat că ele pot fi duse în paralel.

Statele balcanice nu agreează integrarea regională

La Comisia Europeană, ideea unui pact de stabilitate este privită ca o opțiune avantajoasă, întrucît planul lui Balladur a fost considerat un succes în reducerea tensiunilor etnice dintre România și Ungaria, dovedindu-se și util în pregătirea terenului în vederea extinderii UE.

Dar rivalii încrîncenați vor trebui încurajați să se așeze la masa tratatelor și să discute despre minoritățile naționale și despre drepturile de proprietate. În acest scop, ofertele de ajutor financiar pentru anumite națiuni ar putea juca un rol crucial.

Astfel încît, în timp ce OSCE poate acorda sprijin în semnarea pactului de stabilitate, UE va păstra controlul deplin asupra inițiativelor economice și financiare.

„Statele OSCE nu pot realiza integrarea economică așa cum o facem noi”, declară un membru al comisiei. Posibilitatea intrării în UE este cea mai bună motivație pe care le-o putem oferi.

Conform afirmațiilor unui membru al Comisiei Balcanice – o echipă de control formată din șapte membri, care, din septembrie, anul trecut, a călătorit foarte mult în regiune –, republicile de curînd independente opun rezistență la crearea unor alianțe.

„nu agreează integrarea regională”, a spus el. Din interior, ideea eliminării granițelor (în eventualitatea unei posibile uniuni vamale) nu este deloc încurajată.

Pînă acum, Uniunea Europeană și Statele Unite nu au reușit nici măcar să încurajeze Belgradul și Zagrebul să-și recunoască reciproc statutul de suveranitate.

Comisia vrea să încheie un acord de comerț și cooperare cu Croația, similar celui negociat anterior cu Albania, dar refuză, deocamdată, să ofere această posibilitate Serbiei și Muntenegrului.

Departate de a propune intrarea în UE, majoritatea oficialilor ezită să promită ceva în privința Belgradului.

Iar statele membre ale Uniunii, conștințind că dependența economică și cooperarea între statele balcanice pot ajuta la stabilirea păcii în regiune, recunosc că ideile practice sînt destul de puține.

După recunoașterea Macedoniei, Belgradul a devenit un partener acceptabil

Dacă oficialii UE par deusolăți, aceasta se datorează, poate, neîncrederii cu care este privită conducerea Serbiei.

Se speră că misiunea de recunoaștere plănuită pentru luna viitoare de președintele italian și Hans van den Broek, membru al Comisiei pentru afaceri externe, va lămurii lucrurile.

După recunoașterea fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, Belgradul a devenit dintr-o dată un partener acceptabil, pîrînd deschis unei cooperări cu Occidentul prin contribuția adusă la Conferința pentru strîngere de fonduri pentru Bosnia, la începutul lunii aprilie.

Dar guvernul Serbiei nu a renunțat la anumite poziții pe care puterile occidentale le consideră periculoase, în special aceea de unic succesor al fostei federații comuniste.

Serbia și Muntenegru au reușit să fie recunoscute ca Republica Federală Iugoslavia, dar statele membre ale UE susțin că la desprinderea, în 1991, de RFI, Bosnia, Croația, fosta Republică Federativă a Macedoniei și Slovenia au renunțat la dreptul de a moșteni patrimoniul federației, estimat la cîteva miliarde de ECU.

Asistenții lui Hans van den Broek susțin că a recunoaște actuala Republică Federală a Iugoslaviei ar fi o slăbiciune din partea UE. Intenția sus-amintitei comisii este de a atribui acestui stat numele de Serbia și Muntenegru. Înaltul reprezentant internațional Carl Bildt l-a numit pe Sir Alec Watts (avocat) în fruntea unei echipe de lucru ce urmează să studieze problema succesiunii iugoslave și a alcătuit un grup de specialiști pentru cercetarea problemelor legate de minoritățile naționale în Balcani.

Recunoașterea Serbiei și Muntenegrului de către UE impune o serie de condiții care trebuie îndeplinite înainte ca Belgradul să primească mai mult decît simple semne de încuviințare.

Printre acestea se află „recunoașterea reciprocă între toate statele fostei Iugoslavii” și acordul mutual asupra succesiunii. Continuarea relațiilor cu Europa mai depinde și de repatrierea sîrbilor și croaților care s-au refugiat în Serbia și respectiv în Croația în timpul războiului și recunoașterea autonomiei albanezilor din Kosovo față de guvernul Republicii Federale Iugoslavia. Temîndu-se să-i dea Belgradului mină liberă, oficialii comisiei încearcă să întîrzie punerea în aplicare a inițiativei președinției UE (din 8 aprilie), pentru a înlesni recunoașterea Republicii Federale Iugoslavia de către membrii Uniunii.

„Este o recunoaștere formală, care permite restabilirea unei relații, dar natura acestei relații încă nu s-a precizat”, susținea unul dintre acești oficiali.

Substituirile aparțin redacției
Traducere după EUROPEAN VOICE
(25 aprilie-1 mai 1996)
de Adriana Pița

Tărăniștii cer socoteală pentru mineriade

său, Ion Diaconescu, sa prezintă

Comise de mineri începînd cu 1990.

La șase ani de la prima mineriadă, „victimele – morții și răniții – așteaptă și astăzi ca instituțiile statului de drept să-și exercite prerogativele”, a spus Ion Diaconescu.

Această interpelare survine după recente evenimentele din Valea Jiului, în care un grup condus de Miron Cosma a agresat mai mulți cetățeni, printre care și un jurnalist. (L.C.)

Cursuri de limbă spaniolă

Institutul Cervantes din București anunță organizarea unor cursuri de limbă spaniolă. Cursurile se împart în patru nivele de cîte 120 ore fiecare: A – inițial, B – intermediar, C – avansat, D – superior.

Se organizează, de asemenea, cursuri speciale: curs pregătitor pentru examenul D.E.L.E.; spaniolă: limbaj ziaristic; spaniolă colocvială; spaniolă comercială; curs de conversație; cursuri de cultură spaniolă (istoria artei, poezie, literatură contemporană); curs special pentru copii; curs de exprimare scrisă.

Elevii interesați vor da examene corespunzătoare fiecărui nivel. Inscriserile se fac la Secretariatul Centrului. Cursurile se plătesc.

După absolvire, Institutul va emite certificate corespunzătoare fiecărui nivel de pregătire, care acreditează și omologhează cunoștințele în cadrul rețelei internaționale a Institutului Cervantes.

Pentru obținerea diplomei de spaniolă ca limbă străină, Institutul Cervantes va organiza în mai și noiembrie examene recunoscute de Ministerul Educației și Științei din Spania. La aceste examene se poate prezenta oricine, nu numai absolvenții Institutului Cervantes.

Adresa Institutului Cervantes: str. Paris nr. 34, București, tel. 212.13.54; fax. 212.15.67.

INSTITUTUL EUROPEAN

Str. Cronicar Mustea nr. 17
C.P.: 161 • cod 6600 • Iași

Editura Institutul European Iași – prezentă la Târgul Internațional de Carte (Teatrul Național București, 5–9 iunie 1996), la standul 4.1.02, anunță lansarea, cu acest prilej, a două volume:

- *N.V. Gogol sau Paradoxurile literaturii* de Marcel Petrișor (joi 6 iunie, ora 17)
- *Gheața din calorifere și gheața din whisky* de Alex. Ștefănescu (vineri 7 iunie, ora 12)

Și-au anunțat prezența

Luca Pița și Ovidiu Iuliu Moldovan, respectiv Nicolae Manolescu și George Pruteanu.

Comenzi și informații la sediul Editurii:
Tel. 032-127311 • Tel.-FAX: 032-230197

Editura „HELICON” lansează, joi 6 iunie 1996, ora 11, la „TÂRGUL NAȚIONAL DE CARTE”, standul Poesis, Teatrul Național București, următoarele titluri:

Cezar Ivănescu – *Jeu d'amour*
Doina
Dimitrie Rachici – *Omul cu cheile*
Gheorghe Tomozei – *Din poezille lui Gheorghe Tomozei*
Anghel Dumbrăveanu – *La marginea cerului* (ed. bilingvă, română-italiană)

Constanța Marcu – *Șarpe sărutînd*
Mihaela Minulescu – *Scurt tratat despre taină*
Mihai Eminescu – *Revedere* (lb. franceză, traducere Paula Romanescu)
George Târnea – *Poeme supărate rău*
Ioan Budescu – *Arta fericirii*

Lenin și Stalin au fost pe liste?

Faptele „brute” pe care le voi evoca aici sînt atît de clare încît la prima vedere ele nu cer nici un comentariu. Primul fapt „brut”: unul din 83 de români a candidat la alegerile locale. Al doilea fapt „brut”: din discursurile acestor mii de cetățeni pe cale de a deveni funcționari a lipsit un termen; nu unul oarecare, ci chiar acela care a răscolit conștiințele la trecutele alegeri. E vorba de magicul cuvînt „revoluție”. Într-o țară în care numărul revoluționarilor a crescut, după 1989, în mod vertiginos, înmulțirea candidaților la posturi publice care nu mai amintesc de „revoluție” este un fenomen ce nu poate să nu uimească.

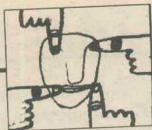
Ce-i drept, înmulțirea candidaților a fost remarcată de toată lumea; dispariția „revoluției” a trecut, în schimb, neobservată.

Primul fapt a fost uneori deplins, fiind considerat un semn al dispersării forțelor politice (aici intervenind obsesia „unirii care dă putere”) sau o dovadă a neseriozității (aici a intervenit pretinsa teorie a responsabilității încarnate de un singur partid). „Unirea care dă putere” și „unicitatea responsabilității” sînt *topoi* contradictorii: coexistența lor în același discurs e semnul unei împardonabile inaniții a gândirii politice, dacă ținem seama că au trecut aproape șapte ani din decembrie '89, timp în care o ideologie coerentă putea fi fabricată.

Atunci cînd va fi remarcată, dispariția cuvîntului Revoluție va fi – probabil – deplinsă și ea de unii din politicieni. Aparent, orice persoană cu judecată sănătoasă ar trebui totuși să se bucure de această dispariție. Mai multe motive ar justifica un asemenea sentiment: cel mai important este acela că „revoluția” a fost descrisă și invocată după '89 în limitele modelului leninist-stalinist. Într-adevăr, o frază precum „*chestiunea fundamentală a revoluției este chestiunea puterii*” a fost semnată mai întîi de către Lenin, dar ea a fost și refrenul teribil al celor șapte ani din viața Opoziției românești. Cuvintele „*Luarea puterii nu e decît începutul. (...) Lucrul de competență constă în a păstra puterea, în*

a o consolida, în a o face de neînving” aparțin lui Stalin, dar ele puteau fi certamente rostite de toți guvernării din anii 1989–96. În acest sens, conflictul dintre actuala Opoziție și actuala Putere s-a desfășurat în limitele unei confruntări între gîndirea leninistă și cea stalinistă. Ideile-forță sau, mai curînd, obsesiile-forță ale acțiunii Opoziției și guvernărilor au rămas, în toți acești ani, luarea puterii, respectiv consolidarea ei. Cu o coerență nedemnă de „a patra putere din stat”, o seamă de jurnaliști politici s-au grăbit să proclame drept unică esență a politicii de la noi chestiunea luării/consolidării puterii, concepută sub semnul unei adversități atît de înverșunate încît ea ar face inutilă orice tentativă de compromis sub semnul respectului legalității. Dispariția termenului „revoluție” ar putea fi, de aceea, un motiv de bucurie, cu atît mai mult cu cît cetățenii români au o cultură politică organizată în jurul schemelor leninist-staliniste ale revoluției. Cred că, pînă acum, doar d-l Alexandru Paleologu a remarcat, într-un interviu acordat anul trecut *României libere*, sensul leninist-stalinist al invocării modelului revoluției în dezbaterile politice de la noi. Tot domnia sa a sugerat, urmînd o frază celebră a lui Joseph de Maistre, necesara naștere a unei contrarevoluții, înțeleasă nu ca o revoluție de semn contrar, ci drept contrariul revoluției. Ar fi vorba, cu alte cuvinte, de o ofertă politică alternativă.

Tentativa cea mai interesantă este, în acest sens, cea a Convenției Democratice, care a propus încă de la sfîrșitul anului trecut un „Contract cu România”, detaliat acum, cu ocazia alegerilor locale, în multiple „Contracte” cu cetățenii orașelor. Trebuie spus că modelul contractualist este cel mai respectabil model intelectual al politicii moderne. Limitele acestei abordări contractualiste a politicii românești sînt însă certe. Cea mai clară dintre acestea e următoarea: „Contractul cu România” e, chiar în opinia inițiatorilor săi, un program inspirat dintr-un tip de campanie electorală

(americană), fără să poarte și amprenta unei filosofii politice comparabile cu cea americană. „Contractul cu România” nu e inspirat de contractualism ca model general, ci de o inevitabil trecătoare tactică electorală. Limitele abordării românești a acestui model au ieșit la iveală, de pildă, în recenta campanie electorală a candidaților CDR. Problema incontornabilă a rămas cea a mijloacelor politice ce urmează să fie utilizate după alegeri. Toată lumea s-a întrebat care dintre aleșii locali va putea, o dată ce-și va prelua funcția, să facă fie și cea mai neînsemnată reformă fără un sprijin legislativ? În opinia mea, partidele din Opoziție ar fi trebuit să se întrebe mai curînd: cine va putea face ceva dacă modelul autoritar-paternalist încarnat de cuplul format din președintele Iliescu și principalul partid de guvernare nu va fi înlocuit cu un alt model? Or, pentru o asemenea înlocuire e nevoie de ceva mai mult decît de directori de campanie instruiți aiurea pentru a „prelua puterea”: e nevoie, așa cum sugeram mai sus, de o filosofie a politicii, care să fundamenteze o acțiune politică alternativă. O reformă a Constituției, conținut esențial al unui veritabil contract politic, este în acest sens indispensabilă. Proiectul reformării Constituției lipsește însă din „Contractul cu România”, chiar dacă, la vremea adoptării Actului fundamental în vigoare, Opoziția s-a pronunțat cu vehemență „impotrivă”.

În aceste condiții, se poate afirma că renunțarea la invocarea „revolu-

ției” nu este decît parțial un motiv de bucurie. Faptul că Opoziția refuză, în mod sistematic, să ia în serios disputa de idei, singurul conținut onorabil al confruntării politice, este cel puțin regretabil. E adevărat, în același timp, că o parte a candidaților susținuți de PDSR au împins acest refuz al dispuței de idei pînă la... refuzul oricărui discurs: ei au ales, de pildă, un candidat pentru Primăria Capitalei incapabil să comunice cu electorii.

Revoluția a fost dată uitării. Un „Contract” mai degrabă incoerent, respectiv o tăcere cvasi-absolută, i-a luat locul. Subzistă încă, alături de aceste modele exemplare, o limbă de lemn adaptată la culorile peisajului tranziției. Alegătorii români nu au mai auzit deci de revoluție, dar nici de altceva serios. Localele au oferit o scuză mai curînd puerilă pentru această injustificabilă absență: aceea că viitorii primari sau consilieri vor fi mai degrabă gospodari decît oameni politici. Această afirmație, de un ridicol impresionant, nu va putea fi repetată în toamnă, atunci cînd va trebui ales Parlamentul. Deocamdată nu se știe ce anume gîndesc aleșii din primărie, exceptînd chestiunile tehnice legate de repararea străzilor, ridicarea gunoaielor sau înlocuirea țevilor de apă. Un Lenin sau un Stalin s-ar putea găsi printre acești „specialiști”. Singura diferență dintre originale și aceste copii ar putea fi absența unui cuvînt, cel de revoluție. Unul din 83 de români e susceptibil de a fi o asemenea copie.

Divergențe între europeni și americani cu privire la NATO

În zilele de 3 și 4 iunie 1996, va avea loc la Berlin o reuniune a miniștrilor de Externe ai țărilor membre NATO.

Pe parcursul celor două zile, vor fi organizate conferințe de presă și întîlniri cu reprezentanții mass-media.

Principala temă a dezbaterilor va fi modalitatea în care va fi atribuită Europei o responsabilitate mai mare în cadrul Alianței. Această responsabilitate implică o serie de reforme atît cu privire la structura militară, cît și la redistribuirea în plan practic a deciziilor.

Deși s-a ajuns la un acord de principiu privind necesitatea de a acceda Europei un loc mai important în cadrul NATO, divergențele dintre americani și europeni se mențin. Aceasta pentru că Statele Unite doresc să-și păstreze dreptul de veto atît timp cît Alianța utilizează mijloacele și materialele americane – de transport, cercetare și logistică.

O modalitate de rezolvare a acestei divergențe ar fi aceea de creare a unor elemente europene în structura comandamentului Alianței, care, la nevoie, să acționeze autonom. Cu alte cuvinte, ofițerii europeni din cadrul comandamentului NATO ar forma un stat major european care să acționeze în cazul unor operațiuni ce privesc strict Europa, conducerea din punct de vedere politic și militar revenind Uniunii Europene Occidentale.

Europenii consideră că este deosebit de importantă concretizarea ideii de „identitate europeană de apărare” prin transferul responsabilităților, înainte ca NATO să se extindă spre Europa de Est.

ADRIANA PIȚA

Grupul Editorial ALL

Tîrgul Internațional de Carte București '96, Teatrul Național, et.3, sala 4

Lansarea cărții
Scriitori în fața justiției de DORU COSMA
(duminică 9 iunie, ora 11.30)

„(...) o probă a uneia dintre multiplele modalități de denunțare (...) fărădelegile regimului comunist în spațiul literaturii.”
(Din prefața la ediția a II-a)

Scriitori în fața justiției
Doru Cosma

ALL
Editura ALLFA

Editura RAO

la cel de-al 4-lea Tîrg Internațional de Carte București, Teatrul Național, 5-9 iunie

Vă așteptăm zilnic la standul nostru de la etajul III, sala 5.22 și vă propunem să participați la următoarele lansări de carte și întîlniri cu autori:

Miercuri 5.06, ora 17 – **Povestiri din lumea nouă** de Cristian Teodorescu

Joi 6.06, ora 18 – **Visul de iarnă al Isabellei** de Ioan Mihai Cochinescu

Vineri 7.06, ora 18 – **Sărbătoarea continuă** de Damian Necula

Sîmbătă 8.06, ora 11 – **Limba și literatura română pentru admiterea în liceu de prof. Vasile Teodorescu**

PDSR pierde din nou marile orașe

Alegerile de duminică s-au desfășurat pe un fond de mare neglijență organizatorică, combinată cu o indiferență populară îngrijorătoare. Pe de o parte, partidele și observatorii acreditați au reclamat un număr masiv de defecțiuni, dar cu toate acestea partidele mari nu au intenția de a contesta valabilitatea generală a scrutinului. Până acum, nimeni nu a pronunțat cuvântul fraudă și prea puțini cred că dezordinea generală ar fi de natură să altereze în mod semnificativ rezultatele scrutinului. Pe de altă parte, absenteismul a confirmat așteptările cele mai pesimiste. Cetățenii români par neîncrezători în eficiența administrației locale și în șansele unei schimbări reale. Nici până la ora închiderii ediției în Capitală, dar nici în alte locuri ale țării nu s-a aflat dacă s-au prezentat la urne mai mult de jumătate din cetățenii înscrși pe listele electorale. Amenințarea repetării scrutinului plutește încă neliniștitoare.

Guvernul a fost pus la zid de toate partidele opoziției, fie ele de stînga sau de dreapta, pentru haosul în care s-au desfășurat campania electorală și apoi alegerile însele, iar BEC a venit să confirme că mecanismele electorale nu sînt deloc puse la punct. După primele comunicate din cursul dimineții de luni, BEC s-a ferecat într-o tăcere suspectă. Rezultate mai firzile au fost în schimb comunicate de organizațiile neguvernamentale care au urmărit alegerile și de echipele partidelor politice. Ele ne indică o înfringere usturătoare a PDSR în toate marile orașe ale țării. Campania agresivă și extrem de costisitoare a partidului de guvernămînt nu și-a demonstrat eficiența. Se pare că tehnicile americane ale publicității candidaților nu sînt suficiente pentru cîștigarea alegerilor români. La Baia Mare, de pildă, prefectul, admonestat de primul-ministru, și-a dat demisia. Iar din surse parlamentare aflăm că Octav Cozmincă, șeful Departamentului pentru Administrație Publică Locală, va avea soarta prefectului din Maramureș. Eșecul administrației locale din ultimii ani ar fi putut duce, după părerea unor observatori, la bascularea opțiunilor politice. Iată însă că așteptările au fost masiv contrazise și Opoziția tradițională pare, după rezultatele parțiale, să păstreze dominația în orașele cele mai populate ale țării. (Acolc unde CDR nu se află pe primul loc, șansele de reușită sînt de partea candidaților PAC sau PL '93.) În mediile mai bine informate, oamenii au preferat să voteze candidații Opoziției, chiar dacă reprezentanții ei de acum patru ani au părut că le-au înșelat așteptările. Desigur, rezultatele din București sînt cele mai usturătoare pentru PDSR, care a investit multe miliarde de lei pentru sprijinirea unui candidat fantoșă, iar Clujul, cu victoria lui Gheorghe Funar din primul tur de scrutin, confirmă o stare de lucruri care pretinde o analiză specială. Dincolo de rezultate care dezamăgesc sau entuziasmează rămîne însă impresia penibilă a unor alegeri din care a lipsit rigoarea și spiritul civic. Motorul societății românești pare să fie pe mai departe doar o prea restrînsă minoritate activă. (H.P.)

APADOR-CH și
"PRO DEMOCRAȚIA"

Numeroasele nereguli electorale pot influența rezultatul alegerilor

Asociațiile APADOR-CH și "Pro Democrația" sesizează într-un comunicat comun numeroase nereguli petrecute în Capitală în timpul alegerilor din 2 iunie a.e., constatate de observatorii lor.

Listele electorale au conținut foarte multe erori, mai multe chiar decît la tregi erau omise, apăreau pe liste persoane decedate, precum și persoane inexistente. În schimb, alte persoane fuseseră șterse de pe listele din 1992, deși locuiau la aceeași adresă. A fost necesară întocmirea unor liste suplimentare, care în unele cazuri au ajuns pînă la un sfert din numărul alegătorilor.

La unele secții a lipsit tușul, ceea a dus la întreruperea votării. La altele, tușul era de proastă calitate și fie urma ștampilei nu se imprima, fie penetra mai multe pagini din buletinul de vot. În multe cazuri au lipsit urnele mobile, astfel încît cei ce nu se puteau deplasa nu au votat.

În majoritatea secțiilor de votare nu erau afișate nici listele electorale și nici buletinele de vot, deși acest lucru ar fi ușurat votarea.

De asemenea, BEC a dat dispoziții ce pot influența negativ corectitudinea alegerilor: buletinele de vot nefolosite nu au fost anulate bucată cu bucată, ci pachete întregi nedesfăcute, cu ștampila „anulat” aplicată pe ambalaj, ceea ce a împiedicat o evidență corectă a numărului de buletine primite și folosite de secții.

Mulți observatori acreditați nu au fost primiți în secțiile de votare. În schimb, în alte secții a fost acceptată prezența unor „observatori din partea partidelor politice”, deși Legea electorală nu prevede această categorie.

Concluzia asociațiilor APADOR-CH și „Pro Democrația” este că numeroasele nereguli semnificate de observatorii lor dovedesc o gravă carență în administrarea alegerilor locale. De asemenea, că prin numărul lor aceste nereguli pot influența rezultatul alegerilor.

Cele două asociații cer autorităților să ia măsuri urgente pentru eliberarea cârților de alegători și pentru crearea unei instituții independente, care să funcționeze permanent și să aibă ca unic scop organizarea alegerilor. (O.A.)

Risipă de voturi și de energie

9.30, luni dimineața. Secția de votare nr. 145, sector 4. Numărătoarea voturilor abia s-a încheiat. La sfîrșitul unei curse de 30 de ore, membrii comisiei sînt sfîrșiți de oboseală. Diferențele de culoare politică s-au estompat, ei își dozează efortul și se ajută unul pe altul pentru a putea termina.

Prezentarea la vot a fost foarte slabă: 540 din 1.245 aflați pe liste (43%). Prelungirea votării pînă la ora 23 nu a putut mări acest procent. Din cei 540 care au votat, 76 (14%) nu figurau pe liste și au fost înscrși pe o listă specială. De altfel, listele de votare au fost pline de greșeli, aflăm de la d-ra Daniela Georgescu, președinta comisiei: sot și soție apăreau pe străzi diferite, unul înregistrat la denumirea nouă a străzii, celălalt la cea veche; persoane decedate erau înregistrate etc.

Reprezentantul PDSR, care mai făcuse parte și la alegerile anterioare dintr-o comisie de votare, ne-a declarat că nu a mai întîlnit niciodată o asemenea dezordine. Deși la secția 145 totul s-a desfășurat fără probleme, deși nu au lipsit nici ștampilele, nici tușul și nici curentul electric nu s-a întrerupt, cum s-a întîmplat în alte secții, alegerile s-au desfășurat greoi. Buletinele de vot foarte stufoase, mai ales cele pentru consilierii locali, au creat numeroa-

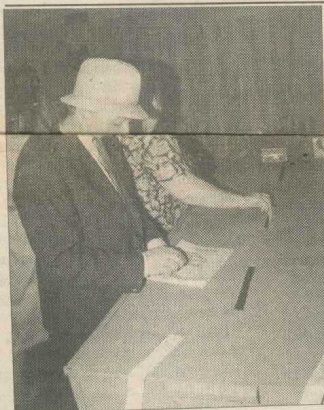
se probleme alegătorilor, care nu reușeau să găsească partidele pe care voiau să le voteze și cereau foarte des ajutorul membrilor comisiei. Paginile prea numeroase ale buletinelor au făcut, de asemenea, foarte dificilă numărarea voturilor.

BEC a impus o procedură greoaie și pentru anularea buletinelor ștampilate greșit: prima pagină trebuia tăiată, deasupra scris noul, pusă alături ștampila de control a secției de votare și semnătura președintelui comisiei, apoi fiecare pagină din interior trebuia tăiată. O muncă enormă, mai ales că buletinele anulate nu au fost puține: între 30 și 60 la fiecare tip de buletin, cele mai multe fiind la consiliul local de sector (buletinul cu numărul cel mai mare de pagini).

De ce atîtea voturi nule? - i-am întrebant pe membrii comisiei. Nimeni nu știa să spună. Nu s-a pus problema vreunei fraude, au declarat reprezentanții Opoziției. Au găsit buletine ștampilate de cite trei-patru ori, iar altele nestampilate.

Pentru această muncă, ce a durat 30 de ore fără pauză, membrii comisiei au fost anunțați că vor primi fiecare cite 10.000 lei impozabili.

OANA ARMEANU

La pompieri s-a votat în foc continuu

Troupele de pompieri și jandarmi înscrși pe listele de alegători ai secției 127, de la Brigada de Pompieri a Capitalei, s-au prezentat masiv la alegerile de duminică.

Din cei 379 înscrși, au votat 362, mulți dintre soldați înțelegînd dreptul la vot ca o obligație. Spărgînd însă conștiințiozitatea cazonă a jandarmilor, șapte pompieri și-au dat seama, la secție, că nu doresc să voteze. Aceasta fie pentru că și-au rezervat timpul vizitatorilor, fie pentru că nu erau interesați de soarta administrației bucureștene. Oricum, președintele secției electorale i-a însemnat special pe cei șapte „pentru a nu-i mai aștepta să voteze”.

Singura formă de campanie electorală la care au avut acces soldații a fost cea prin mass-media, mulți neputînd numi dintre candidații la Primăria Capitalei decît pe Ilie Năstase. De altfel, acesta a obținut 52% din voturile secției 127. El a fost urmat de Doru Viorel Ursu, fost ministru de

Interne, cu 7%. Celelalte voturi au fost date în bună parte candidaților de sex feminin.

Membrii biroului electoral al secției au fost nevoiți să-i instruiască pe soldații la fața locului, mulți nefiind cunoscuți cu regulile de votare în provincie și își căutau pe buletinele candidații comunei lor. Din această cauză, circa 15% din voturile exprimate au fost anulate fie pentru că nu aveau nici o ștampila, fie pentru că aveau prea multe. Printre cei mai „votați” de soldați au fost pereții cabinelor de votare.

Cu urna prin spital

Pentru cei 630 de votanți internați la Spitalul Municipal din București ar fi trebuit organizat un sistem de urne mobile din partea fiecărui sector.

Deși spitalul a comunicat celor șase primării listele de alegători, numai secțiile 5 și 6 au trimis reprezentanți ai birourilor electorale cu urne mobile.

Cei 150 de bucureșteni cu drept de vot din sectoarele 1, 2, 3 și 4 nu și-au putut astfel exercita dreptul de a-și alege primarii și consilierii, deși cei de la Spitalul Municipal au așteptat pînă la ora 24.

Dintre cei 480 care au votat, circa două treimi habar n-aveau cine sînt candidații și cum trebuie să-i alegă. Respectarea secretului votului a fost practic imposibilă, ștampilarea buletinelor făcîndu-se în saloane, pe genunchi sau colțuri de mese. De multe ori a fost nevoie ca alegătorii, în mare parte bătrîni, să fie ajutați dezinteresat fie de pacienții sau personalul medical din spital, fie de reprezentanții secției de votare.

În acest an, spre deosebire de 1992, în Spitalul Municipal nu s-a mai amplasat o urnă fixă pentru pacienții ce se pot deplasa, toți trebuind să voteze prin sistemul urnei mobile, procedură extrem de lentă și predispusă la erori și ilegalități.

LIGIA CĂLIN

Studentii bucureșteni au ignorat alegerile locale

Studentii din campusurile Grozăvești și Regie au votat la secția 189, sectorul 6. Numele fiecăruia dintre cei care s-au prezentat a fost trecut pe o listă separată, secția de vot nedispunând de liste cu studenții care aveau dreptul la vot. Deși inițial, în timpul campaniei electorale, se anunțase că nu vor putea vota decât cei care vor depune cereri în acest sens, pe baza cărora să fie întocmite listele de alegători, în ziua alegerilor singura condiție impusă celor care s-au prezentat la urne a fost existența vizei de flotant la zi. Foarte mulți nu au știut însă acest lucru, sau pur și simplu l-au ignorat, lucru reflectat în prezența extrem de redusă la vot. La ora 18, din cei peste 20.000 de potențiali electori nu votaseră decât aproximativ 350. Spre seară, însă, între o partidă de biliard și o halbă de bere, unii și-au făcut timp să viziteze secția de vot, astfel că la ora 21, când urnele ar fi trebuit practic închise, aproximativ 100 de studenți așteptau la coadă pentru a vota. Către ora 23, când secția de votare s-a închis, votaseră circa 650 de studenți. Alegerile locale nu au constituit, așadar, pentru studenții un eveniment. Sesiunea în plină desfășurare și apropiatul campionat european de fotbal sînt subiecte care animă conversațiile și excită nervii mai mult decât întrebarea „Cine va fi primar general al Capitalei?”. Unul dintre cei care pleacă fără să voteze, plictisit și tot aștepte, remarcă cu haz: „N-am avut noroc nici de data asta”. Absența sau prezența la vot a fost, așadar, o chestiune de „noroc”. Studenții au trecut de la neîncredere și lehamite la indiferență. „La ce-mi folosește dacă votez?” a fost de cele mai multe ori răspunsul pe care l-am primit la întrebările mele. Deși avînd opțiuni exprimate verbal în favoarea Convenției sau a PL '93, studenții nu sînt dispuși să mai creadă că o eventuală victorie a acestora în alegeri poate aduce vreo schimbare. Mai mult, chiar abordarea unui asemenea subiect irită și demonstrează, în opinia lor, „neseriozitatea” celui care îndrăznește să o facă.

IULIAN ANGHEL

Incidente între PDSR și „Pro Democrația”

În ziua alegerilor locale, un incident a atras atenția la secția de votare nr. 5 a Municipiului București (Institutul de Arhitectură „Ion Mincu”). În jurul orei 10.00, Constanța Lăzărescu, candidată din partea PDSR la funcția de consilier al sectorului I, a intrat în secția de votare și, văzînd insigă cu inscripția „Pro Democrația” din pieptul tinerei Isabel Giju, observator din partea acestei organizații non-guvernamentale, a insultat-o, cerîndu-i să părăsească secția sub pretext că nu ar avea dreptul să asiste ca observator la desfășurarea operațiunilor de votare. Candidata PDSR a pretins că prezența observatoarei de la „Pro Democrația” ar influența opțiunea alegătorilor în defavoarea partidului pe listele căruia candidează. Isabel Giju a încercat să-i explice că reprezentanții Asociației „Pro Democrația” sînt acreditați, avînd dreptul să asiste la votare. După mai multe vociferări, văzînd că dreptatea nu e de partea ei, Constanța Lăzărescu s-a retras.

MARIUS VASILE

Jurnal electoral – Timișoara, iunie 1996

Simbătă 1 iunie, ora 8 dimineața. Încerc o recapitulare a campaniei electorale și-mi pare destul de ponderată, cu un interes mediu, spre scăzut. La ora de față am impresia că excesul propagandistic al PDSR s-a întors împotriva sa, oamenii sînt agasați de afișele puse în spațiile amenajate pentru publicitate comercială. Insistențelor propagandistice li s-au mai alăturat și câteva declarații neinspirate, cum a fost aceea a lui Hrebenciuc, care a spus că Timișoara și județul Timiș vor fi „groapa Opoziției”. În ultima zi, orașul a fost tulburat de un elicopter care a lansat peste tot o mare de fluturași cu Mihail Pungă, candidatul partidului de guvernămînt. Mulți timișoreni și-au amintit cu neplăcere de un alt elicopter, poate același, care a zburat peste oraș în duminica de 16 decembrie '89.

După aproximativ două săptămîni, s-au detașat în sondajele de opinie actualul primar Viorel Oancea, din partea PAC, apoi candidatul CDR, Gheorghe Ciuhandu, Dorel Borza (PD) și reprezentantul PDSR, Mihail Pungă. Se pare că între primii doi se va tranșa fotoliul de primar. Ca strategie electorală, staff-ul lui Oancea a decis să abordeze o campanie pozitivă, axată pe realizările actualului mandat, care n-au fost puține. Celălalt, candidatul Convenției, a subliniat necesitatea schimbării. O campanie exasperată a practicant PD-ul prin Dorel Borza; acesta a afișat o figură perpetuu încrunțată și a criticat în acute actuala administrație, cu clipuri în care erau filmate ziduri în ruină și cu afirmații aiurtoare în care dădea de înțeles că întreg orașul arată la fel. Nu știu dacă un asemenea discurs electoral va fi eficient. Rămîne de văzut. Agresivitatea verbală a mai folosit-o și PL '93: candidatul acestei formațiuni a atacat în ultima zi de campanie, la radio, CDR și pe Viorel Oancea, despre care a afirmat nici mai mult, nici mai puțin decât că ar fi sprijinit de securiști. Excese de felul acesta nu par să aibă audiență. Dacă Dorel Borza, candidatul PD, nu va intra în turul doi, explicația ar putea fi tocmai asta. Excesului demolator al PD și PL '93 i s-a alăturat excesul propagandistic al PDSR.

Duminică, ora 18. De azi dimineață și pînă la ora de față, alegerile s-au derulat cu lentoare molcomă și cu o prezență relativ scăzută la urne. Atmosferă duminicală, cu grupuri rare de oameni care trec prin fața membrilor de la secțiile de votare și dispar pe străzi.

Nu-mi pot da seama cu cine au votat. Ca și la precedentele alegeri, primii s-au prezentat oamenii în vîrstă, disciplinați și oarecum speriați de buletinele de vot voluminoase. La vremea

prînzului, foarte mulți oameni știau de la ProTV că președintele Ion Iliescu a votat fără să îndoie regulamentul buletinelor cu ștampila secției în afară. De remarcat succesul extraordinar al televiziunilor particulare în prezentarea momentului. În contrast, televiziunea de stat strălucește, cel puțin pînă acum, prin indiferență și neimplicare. La secțiile arondate unităților militare, totul a decurs în condiții strict regulamentare, fiecare militar își cunoștea numărul listei și al poziției la care poate fi găsit. Nu-mi dau seama dacă ei pricep ceva din ce se întîmplă și dacă au avut parte de întîlniri cu candidații. Se pare că nu. Sînt foarte curios să văd cu cine au votat. La ora actuală, orice rezultat este posibil. Am sentimentul că vom asista la surprize.

Luni, ora 7.15. Așa cum am prevăzut ieri seară, surprizele sînt numeroa-

Absenteism în orașul revoluției

Timișoreni au avut de contrat, prin votul lor, o campanie electorală „de milioane”, la propriu de această dată, a PDSR-ului, care ne-a intoxicat cu puzderia de afișe electorale de prost gust, prezentînd, în persoana candidatului la Primăria Timișoarei, nici mai mult, nici mai puțin decât „un fost membru supleant al Comitetului PCR local”, adică pe tov. Mihail Pungă. Nu la fel de „reușită” a fost însă propaganda referitoare la modul de votare, lumea prezentîndu-se la urne total dezorientată, fapt din care au rezultat voturi cel puțin ciudate. Un singur om votează candidatul CDR pe lista primarilor, PD-ul pe lista Consiliului local și PDSR-ul pe lista Consiliului județean. Probabil că nu au mai ajuns banii pentru o informare corectă a alegătorilor, fondurile fiind risipite în campania

se: înainte de toate absenteismul masiv, mai apoi scorul foarte bun al candidatului Convenției Timișoara în confruntarea cu Viorel Oancea și înfrîngerea zdrobitoare a PDSR-ului. Peste noapte, am primit și alte știri care confirmau înfrîngeri clare ale PDSR-ului. Pînă și plutoanele de jandarmi au votat masiv pentru cei doi candidați, ai CDR și PAC. Așadar, în acest moment, în Timișoara, CDR conduce detașat; o surpriză este scorul bun al PAC; din procesele-verbale de la secții, PAC se ține alături de USD, iar în unele locuri a devansat partidul de guvernămînt. Au fost spulberate de pe eșichierul politic timișorean, cel puțin pînă în momentul de față, PL '93, PDAR, PS, PSM și PUNR.

DANIEL VIGHI

electorală a PDSR-ului și în propaganda cuponidei. Faptul că data alegerilor a coincis cu Rusaliile – cînd multe sate sărbătorec hramul bisericii – poate fi considerat o „minoră coincidență”, nicidecum o trimitere deliberată la absenteism. Studenții și tineretul orașului au găsit mai agreabilă o ieșire în natură. Militarii în termen au votat, în schimb, în proporție de aproape 100%, avînd, în mod absurd, un cuvînt de spus în chestiuni care nu îi privesc; excepție fac, bineînțeles, cei cu domiciliul în Timișoara. Neregulile au existat, ca peste tot, cea mai amuzantă fiind cea de la secția 141, unde au fost găsite trei buletine gata votate, voturile aparținînd Partidului Romilor.

MARIUS MILLA

La Cluj, suspansul s-a spulberat

Finalul campaniei electorale a cunoscut, la Cluj, în ultimele două zile, un neașteptat crescendo. Joi seara, masa rotundă de la ProTV i-a adus față în față pe Radu Sirbu (CDR), Romulus Zamfir (PAC), Ioan Rus (PDSR) și Petre Lițiu (PL '93), prestația primilor trei fiind remarcabilă, fără însă ca vreunul dintre concurenți să se impună în chip decisiv. De notat că Gheorghe Funar a refuzat să participe la această întîlnire. În seara zilei de vineri, TVR 1 (transmițînd o emisiune a studioului TV din Cluj) a făcut ce-a făcut și i-a oferit PDSR-ului „sansa” de a avea ultimul cuvînt în cadrul „Studioului electoral”. Și asta nu oricum, ci prin glasul prefectului de Cluj, Grigore Zanc, care l-a atacat violent și „la obiect” pe aliatul său Gheorghe Funar. Ceva mai tîrziu, în seara aceleiași zile de vineri, o caravană formată din aproape 200 de taximetre pavoazate cu steaguri și afișe

PUNR și gemînd de megafoane sau de VIP-uri peuneriste, avea să-i terorizeze sau – după caz – să-i încinte pe clujenii încremețiți pe trotuare la vederea panaramei.

Ca un făcut, simbătă dimineață, cele mai multe afișe rămăse intacte – ba chiar și un uriaș balon galben – te îndemna să-ți dai votul primarului în exercițiu, adică inevitabilului Gheorghe Funar. Ziua alegerilor a decurs în liniște, neavîndu-se decât aceleași „fenomene” ca peste tot în țară: listele aberante, tușul pe sponci și buletinele de vot necapsate. Incidente – în adevăratul sens al cuvîntului – nu s-au produs sau n-au fost semnalate decât într-o foarte mică măsură, nefiînd de natură să afecteze rezultatele finale. Doamna Doina Cornea ne-a autorizat să precizăm că incidentul semnalat în legătură cu persoana domniei sale a fost cu

Iașul conservator

În Iași, participarea la vot a depășit media pe țară, situându-se, potrivit rezultatelor preliminare, la nivelul de 58%. Constantin Simirad, candidatul Partidului Alianței Civice (PAC) și primar al Iașului în ultimii 4 ani, a învins categoric, depășind chiar și cele mai optimiste prognoze. Rezultatele provizorii, neoficiale, publicate luni dimineață de cotidianul *Monitorul* și obținute de o masivă echipă de reporteri care au petrecut o noapte albă la secțiile de votare, indicau un procentaj de circa 70% în favoarea candidatului PAC.

Victoria lui Constantin Simirad era previzibilă, chiar dacă nu la un scor atât de mare. Inșă adevărata surpriză este procentul ridicat – de circa 50%, potrivit primelor estimări – obținut de PAC în Consiliul Municipal, respectiv Consiliul Județean.

Se poate spune că PAC a făcut praf spectrul politic local. „Simirad-PAC și restul” – astfel ar putea fi sintetizat clasamentul alegerilor locale de la Iași. În așa-numitul „rest” intră, cu ponderi între 4% și 9%, candidatul PDSR, Vasile Burlui, al PL '93, Dan Cărlan, al CDR, Iosefina Moroșan, și al USD, Gheorghe Nichita.

Pentru Consiliul Municipal, după PAC – cu cele aproximativ 50 de procente – urmează, la distanță, PDSR și CDR cu circa 10 procente fiecare, urmate de PRM și USD cu circa 4-5%.

Cine este însă Constantin Simirad? Șiret și inocent în același timp, intelectual cu simțul umorului, dar și incoerent, adesea, sărac și cinstit. Un anti-politician veritabil. Are prieteni, sau cel puțin persoane cu care se află în relații cordiale, în toate mediile și aproape în toate partidele politice. În campania electorală a fost atacat din toate părțile, fiind considerat cînd „adevăratul candidat PDSR” de către țărăniști, cînd „cel mai prost primar al Iașului din ultimii 100 de ani” de către Ioan Solcanu, președintele PDSR Iași.

Atît PDSR cît și CDR, precum și candidații acestora s-au bătut cu morile de vînt. Constantin Simirad a fost votat și de pedeserii înfocați și de țărăniști din tată-n fiu. Deputatul PNTCD Vasile Lupu, „creierul” Convenției Democratice de la Iași, a fost și îi este un înverșunat adversar. Campania CDR a fost axată pe încercarea acestei alianțe de a se delimita de Constantin Simirad, cu care CDR cîștigase Primăria în 1992. Prin această strategie, CDR a încercat să impună propriul candidat în fața electoratului presupus fidel Convenției.

Efectul a fost invers. Atacurile deputatului țărănist n-au făcut decît să împingă electoratul lui Simirad către propriul partid. Lui Constantin Simirad nu i-a mai rămas decît să-și popularizeze sigla – mărul – și să-și lanseze sloganul „Am încredere în acești oameni”, referitor la listele de consilieri PAC.

Cît privește PDSR – partidul condus la Iași de senatorul Ion Solcanu –, lucrurile au mers și mai prost. Candidatul PDSR, stomatologul Vasile Burlui, o figură controversată, cu multe afaceri incilcite și cu o aroganță înăscută, s-a dovedit cea mai proastă alegere a filialei locale dintr-o listă de potențiali candidați anunțată înainte de începerea campaniei electorale.

Eforturile financiare ale PDSR au fost uriașe. Surse din interiorul partidului vorbesc de cîteva sute de milioane cheltuite în cele 45 de zile de bătaie pentru Primăria Iașului. Partidul de guvernămînt și-a înființat propriul cotidian, *Realitatea*, a organizat caravane electorale, manifestări culturale, discoteci pentru tineri, vizite în aproape toate întreprinderile cu capital de stat din Iași, făcînd promisiuni din cele mai diverse. Și

în cazul PDSR, efectul campaniei electorale a fost invers decît cel scontat. Antrenarea de către PDSR a întregii nomenclaturi locale în propria campanie s-a dovedit total neinspirată. S-a ajuns pînă acolo încît și pentru aglomerația din mijloacele de transport în comun a fost găsit vinovat tot PDSR, deși acest sector se află în subordinea Primăriei.

Pentru cel puțin patru ani, viitorul Iașului se află în miinile primarului Simirad și ale consilierilor săi. La ultima conferință de presă, susținută cu cîteva zile înaintea scrutinului de duminică, Simirad a declarat: „Mi-e frică de faptul că am să ies din nou primar”.

PAVEL LUCESCU
Monitorul, Iași

totul minor și nesemnificativ, fiind amplificat excesiv de către mass-media.

Au existat, cu toate acestea, cîteva abateri sau erori „cu voie” ale căror consecințe sînt greu de evaluat, însă care iscă anumite semne de întrebare. Iată despre ce este vorba:

– în cele peste 120 de secții de votare din Cluj au fost numiți ca președinți și locțiitori circa 40 de inspectori, subingineri și ingineri făcînd parte din personalul Primăriei, cu toate că legea impunea alcătuirea unor comisii formate din persoane apolitice, care să fie, de preferință, juriști. De tot stranie această – să-i zicem – improvizație!

– pe de altă parte, Primăria peunerică le-a pus studenților la dispoziție – probabil pentru a-i încuraja să voteze! – o secție de vot aflată undeva la marginea orașului. Altă bizarerie, dublată însă de o masivă neparticipare la vot a studenților.

Pînă la miezul nopții, cetățenii Clujului au votat în proporție de 65%. Astăzi, luni 3 iunie, orașul a trăit, în schimb, suspansul localelor, întrucît – din oră în oră – rezultatele parțiale păreau să indice victoria lui Gheorghe Funar încă din primul tur, tendința transformîndu-se în realitate către seară. Iată rezultatele: Gheorghe Funar – 50,67%, Radu Sirbu (CDR) – 38% și Ioan Rus (PDSR) – 3%. Cu atît mai importante ne apar, așadar, rezultatele înregistrate în alegerile pentru Consiliul Municipal: PUNR – 42%, CDR – 20%, UDMR – 19% și USD – 3%.

IOAN MUȘLEA

Sectorul nr. 6 sau definiția votului conștient

Purtătorii urnei mobile intră în salon și strigă: Cine locuiește în sectorul șase? Bolnavii așezați pe paturi spun ceva neclar, din care se poate înțelege orice. Un bărbat tînăr cu brațul în ghips se înființează în față. Însoțitorii bolnavilor și vizitatorii aflați în spital la acea oră confirmă și ei că locuiesc în același sector. Unul dintre purtătorii urnei deschide un caiet și începe să noteze datele de pe buletinul unei bătrîne, aflată într-o stare de semi-conștiență. Îi oferă sorei bolnavei, care stă așezată alături, cele patru caiete și îi indică cum să voteze. De fapt, și ea locuiește în același sector. Va vota, la rîndul ei, în chip identic. Celălalt purtător de urnă, în partea cealaltă a salonului, distribuie caietele celorlalți bolnavi. Coccoțată în virful patului, o femeie deschide toate caietele, cu chicoteli stridente, și comentează apoi amuzată, cu voce tare, desenele mici care simbolizează partidele. Din pricina lor am suferit toată viața, spune ea, și pune apoi ștampila pe simbolul Partidului Liberal Monarhist. Continuă apoi la fel, ștampilînd partidul automobilistilor și așa mai departe. Impresia este că asistăm la testele Rorschach realizate ilicit de niște operatori amatori. După ce caietele au fost strînse, un reporter de la radio o intervieuează pe bătrîna ciudată, care, fericită că poate vorbi, debitează lucrurile cele mai neașteptate. Salonul întreg schimbă priviri cu subînțelese. N-a strîns bine reporterul microfonul, și o doctoriță prea tînără, cu privirile aprinse de intransigență, îl admonestează pe reporter că nu a cerut permisiunea de a lua interviuri. E indignată realmente, cu ochii pară pe o figură prea caldă ca să-l poată intimida pe reporterul imperturbabil ce mînuiește instrumentele complicate. Bătrîna e alienată mintal, dă doctorița de înțeles în jargonul medical, și interviurile sînt interzise, pentru că boala se poate decompensa. Dar de ce a votat? Asta nu interesează pe nimeni. E iresponsabilă, sugerează toți, cu zimbete ehoice, dar de votat poate vota oricine. Să nu dea, în schimb, declarații compromițătoare. Conflictul se stinge repede și corpul medical se retrage jenat într-o încăpere de serviciu. Pînă atunci, toate asistentele veniseră și ele în saloane, încintate că scutesc un drum la secția de votare și votaseră, într-un grup de o veselie discretă, cu caietele întinse pe paturi. (De regulă, corpul medical vota cu CDR, sub privirile pline de simpatie complice ale purtătorului de urnă.) După ce caietele sînt strînse cu ajutorul reporterilor, care se oferă cu încintare să dea o mîna de ajutor, urna se mută alături, într-un salon de bărbați. În dreapta, lîngă ușă, un trup zace cu ochii închiși și gura larg deschisă. Pare că nu-și poate mișca nici brațul să dea un semn că înțelege ce i se spune. De fapt, nu înțelege rostul vizitatorilor. Lîngă el, o țigancă vicioasă, nevastă lui, se oferă să îl ajute și confirmă că locuiește în sectorul șase. Dar nu are buletin. Nu are

nici o importanță, purtătorii de urnă sînt grăbiți și, în definitiv, oricine are dreptul să voteze. Caietul se umple cu datele rostite aproximativ de însoțitorii bolnavului căruia i se înmînează cele patru caiete. Nevasta, supusă, nu își permite să voteze în locul bărbatului. Îi ia mîna grea, inertă și i-o lasă apoi să cadă la întîmplare pe pagina cu listele candidaților. De patru ori e aplicată ștampila acolo unde mîna de un negru-gălbui binevoiește să se prăbușească. Dar trebuie apoi să semneze. Nevasta nu îndrăznește nici acum să se substituie soțului, în ciuda insistențelor celor de la circa de votare. Îi ridică din nou mîna și întinde pe caietul cu multe tăieturi o linie sinuoasă.

Al treilea salon e deja mult mai viu. Bolnavii se mișcă încet, dar pe picioarele lor, și par cu adevărat preocupați de ceea ce se întîmplă. Ba chiar neaberdători să voteze. Cu o excepție. Într-un colț, un trup uscat se odihnește după ce i s-au scos tuburile de perfuzie. Cei cu urna caută cu ochii să vadă dacă nu pot găsi totuși o modalitate de a-l face și pe el să aplice ștampila. Asistența prinde intenția și protestează. Un altul protestează pe cont propriu că este pus să semneze în caiet înainte de a fi votat. Dar e redus repede la tăcere, pentru că cei cu urna se grăbesc, nu au timp de mofturi. De la primele ore ale dimineații se află pe drumuri și nu au reușit să facă decît trei etaje ale spitalei. Nu există listele pregătite ale celor care locuiesc în sectorul șase. (O asistentă pretinde că au existat aceste liste, dar o spune mai mult pentru reporteri. În realitate, nimeni din spital nu a făcut absolut nimic pentru organizarea zilei de votare.) În plus, nu toți bolnavii au buletinele asupra lor, dar asta nu pare să fie un obstacol prea mare. În fine, se produce prima adevărată surpriză. Un bătrîn stă cuminte, așezat în pat cu cele patru caiete pe piept, dar nu schițează nici un gest. Se uită doar puțin ostil la spectacolul din jur. Însoțitorii urnei îl îndeamnă să se grăbească, dar el tace. Cei cu urna insistă. Atunci, bătrînul se enervează, ca omul care se simte amenințat, și spune ceva repezit, cu voce ștearsă, din care se poate înțelege doar că nu are de gînd să voteze pe nimeni. Nu e convingător. Doar cei cu urna nu au venit degeaba pînă aici. E nevoie ca repoterii să ia partea bătrînului, invocînd libertatea fiecăruia de a nu se prezenta la vot. Bătrînul e recunoscător. Salonul răsuflă ușurat, ca și cum s-ar fi făcut, în sfîrșit, puțină justiție. Purtătorii de urnă, în schimb, sînt puțin iritați. Știți ce ar trebui să știți mai întîi? – îi întreabă pe reporteri, puțin mai tîrziu. Că lucrurile sînt prost organizate. (Reporterii schimbă priviri amuzate.) Ar fi trebuit să se facă mici birouri de vot pe culoare și să voteze numai cei conștienți și valizi. Dar care e definiția votului conștient? E prea complicat. Nu răspunde nimeni.

HORATIU PEPINE

Posibila ivire a lui Terminator

Hitler - un amalgam complex

Teza inmagazinării de motive ale revansei, ca o inversare a asemnărilor umiltoare trăite de mama sa, cea care îl delega în mod ocult să răscumpere chiar cu forța ceea ce ea ratase - această ipoteză e formulată cu argumente solide în lucrările unui psihanalist de la Universitatea din Heidelberg, prof. Helm Stierlin. Recapitulind întâmplările, cercetătorii istoriei au demarcat semnele pe atunci încă nesedimentate ale dezastrului ce se apropia. Retroactiv se vede mai limpede. Ar fi însă fals să se extragă concluzia că Hitler a fost doar un rezultat al unor coincidențe pe planul politicii. Cu toate că a rămas consecvent cu teoriile rudimentare culese în hoinărele juvenile, în adunările cu fum de țigară, cu cîntece mai mult strigate, cu izbucniri aprige, teorii retranscrise aidoma și în *Mein Kampf*, dictatorul a dovedit însuși neobișnuite de tribun, de orator al mulțimilor, de cap de partid, temut și iubit, de strateg în tratative diplomatice întortocheate și acțiuni militare temerare. Cu iscusință, s-a străduit să estompeze și să acopere țelurile vădit criminale în fazele cînd tindea să câștige o adeziune electorală și să risipească aprehensiunile (de pildă înainte de 1933, la alegerile parlamentare, sau în timpul Olimpiadei de la Berlin, în 1936). Veleitatea distructivă, care îl mistuia ca pe un posedat, dezinvoluția cu care revenea la violență ca mijloc curent de impunere a autorității, absența scrupulelor, cinismul fără margini în pertractările politice, conceptele primitive rasiste despre primatul modelului teutonic, simburile paranoice al conformației sale psihice - toate acestea nu excludeau o inteligență vie, precisă, dinamică și o eficacitate pe linia demagogiei și a fanatismului.

noi ultimele concluzii în problema evreiască. Să reflectăm puțin, consemnînd nemaipomenita destăinuire a unui maniac al vandalismului. Orișicît, e o performanță de domeniu senzaționalului să fii înălțat ca model în abordarea eficace a unei chestiuni tocmai de către specialistul ei recunoscut, cel care a preconizat și supravegheat nepotolit mai tîrziu executarea celei mai oribile fapte din istorie, soluția finală de exterminare a milioane de oameni.

Este adevărat că, după un an de la adnotarea lui Goebbels, Antonescu n-a mai depus atîta silință pe acest tărîm, ba s-a împotrivit intrucîtva și indicațiilor date de Hitler, salvînd viața a numeroși evrei din România, ceea ce însă nu-l absolvă de crimele comise în primele luni ale războiului. Este cam perioada în care îl înfățișează și *Delirul*, propulsîndu-l la dimensiunile unui mit național.

Germania nu mai este terenul propice pentru un nou Führer

Aproape fiecare dezbatere desfășurată la televiziune, în presă sau în intruniri publice se sfîrșește cu o întrebare stereotipă: mai e posibilă ascensiunea unui Hitler în Germania? Ce m-a impresionat plăcut în răspunsurile date a fost puterea de discernămint și spiritul de responsabilitate. Nu, au afirmat cei mai mulți, țara s-a schimbat fundamental în cei 50 de ani de existență fără istericul Führer. Democrația s-a împlinit temeinic, sistemul parlamentar utilizează rutinat pirghiile autocontrolului, la alegeri partide de extremă dreaptă nu realizează nici 1% din voturi; predomină tendințe moderate, echilibrate; nu s-a profilat nici un conducător charismatic debîtînd siret și persuasiv despre nevoia de ordine și de supunere. Firește, cumpătarea și destinderea actuală se sprijină pe stabilitatea economică și pe alianțele trainice cu statele vecine, pe integrarea în organisme de cooperare europene.

Ce probă poate fi mai concludentă decît modul în care s-a realizat reunificarea Germaniei, mai degrabă printr-o repartizare tehnică a forțelor disponibile, fără tam-tam, fără a se recurge la frazeologia extaziată a unui nou naționalism. Sînt indicii de maturizare a unei societăți care s-a descotorosit de

vechea propensiune spre automăgulire imperială, a învățat din teribilele experiențe, în locul deprinderilor militariste în care era atît de versată, s-a reorientat spre industrie și comerț, cu un simț al muncii exemplar și cu un randament universal stimat. În presă (la fel în Franța sau Anglia) nu pătrunde nici un rînd de jignire sau ațîțare la adresa unei minorități (ceea ce e greu de crezut pentru un cititor de gazete din România care remarcă zilnic, neliniștit, chiar și în foi neutrale sau aparținînd opoziției, atacuri xenofobe împotriva țiganilor, a ungarilor, a neamurilor vecine, a altor grupări etnice. O cit de mică abatere de la respectarea drepturilor omului în Germania este sancționată nu numai prin opoziția forurilor democratice, ci și prin aplicarea legilor severe în această direcție. Conștiința vinei este trează și la generațiile ulterioare, rușinea, nedumerirea, reproșurile la adresa părinților și a bunicilor prevalează asupra vreunei tentații de a reedita forme mai vechi de autoritate. Acestui tablou poate prea idilic de armonie socială și națională i se aduce uneori obiecția că omite răbufnirile teroriste, atentate împotriva turelor și a kurzilor, despre care s-a bătut multă monedă. S-au înregistrat astfel de explozii de intolență, care au zguduit liniștea Germaniei, dar s-a observat repede că ele sînt periferice, că sînt expresia unei derute la anumite categorii de tineri, mai ales din ținuturile din Est, foste socialiste, confrunțate cu șomajul și cu presiunile unui sistem economic clădit pe competitivitate și destoinicie.

Din dezbaterile publice menționate reiese că fascismul în contururile știute poate fi detectat încă în germene, ghidîndu-ne după unele semne: cultul forței; antiintellectualism; așteptarea omului tare; dezgustul elitist față de gloată; inversarea semantică de la negativ la pozitiv a unor noțiuni ca fanatism sau supunere; solemnă promisiune a unui viitor de aur; pompa teatrală de defilare etc. De altfel, în epoca televiziunii cu numeroase canale, cu diverse programe, anevoie s-ar putea institui monopolul unei unice stupide exaltări. Hitler a fost mai curînd produsul propagandei prin radio, al emisiunilor prelungi, cînd vocea lui inconfundabilă hipnotiza turme de ascultători. Semnalul de încetare a alarmei nu poate fi

însă tras. Prudent și clarvăzător, s-a vorbit în aceste discuții televizate de pericolul unor infiltrări travestite, în care chipul, să zicem clasic, al demagogului nu va fi la început recunoscut. O Germanie lucidă, inclusă în organismele europene, temperînd orice ambiție a ei de impunere a unui dictat în politica internațională pe baza teritoriului mărit și a resurselor industriale - această țară nu mai poate fi terenul propice pentru un nou Führer. Mai curînd în alt colț al unei Europe în restructurare, căci capitalul nu mai poate fi sechestrat într-o singură regiune, se mută o dată cu piața de mărfuri în zonele cele mai îndepărtate ale lumii, locurile de muncă vor fi mai avantajoase, probabil, în țările lumii a treia, migrația populațiilor nu se va putea stăvili, în pofida măsurilor restrictive, totul va fi în mișcare și interdependență, global, solidar.

Recent, și Umberto Eco, ținînd o prelegere în incinta unei universități americane, a descris calificat specificul fascismului primordial al lui Mussolini și a extins sfera doctrinei extremiste, propunînd un catalog de mai multe puncte de identificare actuală.

Îmbrățișînd de undeva de sus mersul civilizațiilor, putem spune că Hitler a forțat istoria, întorcînd-o spre ere primare, cînd falsă profeți ai haosului și ai nemulțumirii, cochetînd cu instincte atavice feroce, au găsit acces spre hoarde de indivizi exacerbați de mizerie, de invidie, de ură. Această opinie sugestivă în masa rotundă de pe micul ecran, a unui tinăr filosof german, Peter Sloterdijk, a fost rotunjită apoi printr-o interesantă completare. Führerul a izbutit să ajungă, ceea ce părea de neconceput după scurgerea atîtor veacuri, un soi de Terminator (așijderi și Stalin), adică un judecător căruia i se atribuia dreptul natural de a decide asupra vieții unei generații întinse de semeni, verdictele sale fiind acceptate fără crîncine.

Numai un angrenaj democratic, cu pluralitate de păreri, cu mecanisme de selecție și control, cu criterii precise de eligibilitate poate garanta eșuarea unui nou Hitler, încă în etapa de debut, fie el mai viclean și mai precaut după catastrofă, gata să simuleze poate chiar stricta respectare a legilor.

Subtitlurile aparțin redacției

EDITURA NEMIRA

C.P. 26-38 București, tel/fax: 223.26.52; tel.: 223.26.56

Tîrgul Internațional de Carte București '96

Miercuri 5 iunie
ora 16, standul Editurii Nemira (etajul 3, 3.02.06)
CARTEA - revista oficială a Tîrgului de Carte București, editată de Fundația DEC Nemira

Joi 6 iunie
ora 16, standul Editurii Nemira
CĂLĂTORII ÎN LUMEA DE DINCOLO
de IOAN PETRU CULIANU (Colecția OPERE COMPLETE - IOAN PETRU CULIANU)
ora 16.30, standul Nemira Media (foaierul mare, F.M. 02)
INVENTAREA FORMELOR de Alain Boutot (prima apariție în noua colecție ȘTIINȚA COMPLEXITĂȚII)

Vineri 7 iunie
ora 16, standul Editurii Nemira
DUMINICA ORBULUI, SURDULUI ȘI MUTULUI

LĂSATA ȘI RIDICATA SECOLUI
Satire grafice de Ion Barbu
ora 16.30, standul Nemira Media
NICHITA, primul compact-disc produs de Nemira (versuri de Nichita Stănescu pe muzică de Nicu Alifantis)

Sîmbătă 8 iunie
ora 14, standul Editurii Nemira
ULTIMELE APARIȚII DIN COLECȚIA NAUTILUS
ora 14.30, standul Nemira Media
DICTIONARELE ELECTRONICE NEMIRA

Duminică 9 iunie
ora 12, standul Editurii Nemira
CALIFORNIA. MIRA JUL VESTULUI de Bogdan Ficeac (Colecția ȚĂRMURI)

Las Vegas. Hotelul „Miraj“

N-am locuit niciodată într-un hotel atât de „monstruos“. Hotelul e un fel de piață enormă unde lumea se plimbă, așteaptă, pleacă, vine sau cască gura. Afară, mașinile se string ca la cozile de la benzinării la noi – în zilele când plutește în aer o nouă scumpire a benzinei – iar, în dreptul intrării, băieții în livree se urcă la volan pentru a le duce într-un garaj subteran, în vreme ce alții încarcă bagajele în cărucioare.

Într-un asemenea hotel, dispăre aproape orice sentiment al identității. Biografia ta, obsesiile tale, problemele tale, mărunte sau mari, nu mai au nici o importanță. Ai devenit un „client“ și nimic altceva, intrat într-o industrie de locuit, o industrie a jocului, căci marile hoteluri din Las Vegas nu sînt decît dormitoare de lux pentru cei care vin să joace, să-și încerce norocul. După nici cinci minute, ni se aduc bagajele. Eficiență americană. La noi, ar fi trebuit să-ți pui nervii la încercare, așteptînd.

Fac o baie caldă, ca să mă „spăl“ de experiența deșertului și să mă pregătesc pentru alta. Am auzit atîtea despre Las Vegas încît sînt curios să văd cu ochii mei cum funcționează, în plin deșert, utopia jocului. Marile drame ale umanității și chiar problemele Americii se opresc la porțile acestui oraș sau undeva prin cartierele unde oamenii duc o existență obișnuită. Pe bulevardul central din Las Vegas, unde se înșiruie, aproape unul lîngă altul, cazinourile, anunțate de un adevărat desfrîu de reclame luminoase, nimeni nu-și mai aduce aminte de rănilile și de complexele lăsate de războiul din Vietnam, de infomații din Somalia sau de căderea comunismului în Europa de Est. Viața înseamnă, aici, o ruletă și întrebarea dacă pierzi sau câștigi. Simplitate. Roșu sau negru. Cifra pe care așezi jetoanele.

Corbim să mergem la un spectacol. De circ! Mă plictisesc teribil spectacolele de circ, aș prefera să văd spectacolul străzii (venind spre hotel, m-a izbit numărul capelor care oficiază, am aflat, căsătorii, non stop!, la fel de mare ca numărul bordelurilor cu firme de cabarete deochete), dar n-am încotro. Doctorul Costin a luat bilete la un spectacol „cu mistere“, anunțat cu surle și trîmbețe luminoase, ca un mare eveniment. Trebuie să renunț și la „erupția vulcanică“, programată peste o jumătate de oră la cascada construită în mările naturală în fața hotelului, cu stînci pe care apa se prăbușește ca la Niagara. Remarc, în fugă, ușor contrariat, că toți palmierii și florile, abundente, de la parter, care m-au uimit la sosire, dîndu-mi o senzație de basm exotic, sînt, de fapt, simulacre. Și „caii marini“ din hol sînt din plastic. Poate și stîncile cascadei.

Pentru a nu avea probleme cu parcare mașinii, pornim pe jos. Zgomotul cascadei de la „Miraj“ ne urmărește multă vreme. Reclama nu-și poate permite aici să fie subtilă, rafinată. Trebuie să fie vehementă, șocantă, leșită din comun, să nu poți s-o ignori. Ne strecurăm spre sala unde trebuie să intrăm prin îmbulzeala de la un alt spectacol.

Merită să spun cîteva vorbe despre această „superproducție“ de pe „insula piratilor“. Cazinoul, *The Treasure Island*, e așezat pe o imitație de stîncă înconjurată de mare. În apropiere, se află două corăbii. Una a „piratilor“. Alta a unor oameni pașnici. Din oră în oră, are loc atacul. Se trage cu tunul, se adresează somații prin portavoce. Actorii urlă, ca să-i audă spectatorii care

asistă gratis, ca pietoni, la luptă. Pirații sînt, bineînțeles, chiori și au peste ochiul pierdut o bandă neagră. Din pricina ghiulelelor, se dăzlîntuie și un incendiu. Cu flăcări, cu fum. Dar cum orice dramă e osîndită în America la *happy-end* (americanul obișnuit nu suportă, în ficțiune, ca răul să învingă binele, pentru a compensa, probabil, faptul că în viață se întîmplă, de cele mai multe ori, pe dos), pirații atacatori sînt, pînă la urmă, învinși, iar corabia lor e scufundată. Fericit că totul s-a terminat astfel, spectatorii se duc să-și încerce norocul la ruletă.

OCTAVIAN PALER
AVENTURI
SOLITARE*
Două jurnale
și un contrajurnal

Nici spectacolul nostru nu este mai breaz. Mult zgomot pentru nimic. Ies asurzit, cu un mare dor de deșert. Mă străduiesc, însă, să-mi reprim oboseala. Vom sta o singură noapte la Las Vegas și aș vrea să-mi fac o idee despre acest oraș halucinant unde se află „cel mai mare hotel din lume“, „cel mai înalt termometru din lume“, luminile cele mai zgomotoase și kitsch-ul cel mai somptuos.

Pornim pe bulevardul inundat de reclame mișcătoare, o veritabilă junglă feerică, orbitoare pentru ochii mei obișnuiți cu întunericul din București, și ne oprim la „Palatul Cezarilor“. Stupoare! Ce caută copia „Victoriei de la Samothrace“ aici? Dar imediat dau cu ochii de alte „statui“, alinate în semicerc în fața intrării hotelului. Au fost reproduce după originale celebre, respectiv se întind pe un singur criteriu: să fie „antice“. Venus din Milo stă lîngă Traian. În lăuntru, surprizele sînt, însă, și mai mari. Într-o sală, cu un tavan care imită cerul, un cer albastru cu norișori pufoși, a fost reproducută, la proporțiile originale, vestita fîntînă a celor patru fluvii creată de Bernini pentru Piața Navona din Roma. Descopăr, chiar, un magazin cu toalete scumpe care se cheamă „Bernini“. Ceva mai departe, într-o altă sală, un Nero de marmură bea vin dintr-o cupă sub privirile admirative ale senatorilor. Statuile se animă și vorbesc la ore fixe, dar numai noaptea, cînd afluența jucătorilor crește. Nu lipsește, constat, nici „David“, al lui Michelangelo, o copie la fel de bună cum e aceea din Piața Signoriei de la Florența. Antichitatea este amestecată cu Renașterea și cu barocul, dar ce contează? Cei care au imaginat „Palatul Cezarilor“ nu s-au sîchisit de asemenea fleacuri. Au cheltuit milioane de dolari pentru a obține ceva de un prost gust monumental, luxos și ostentativ. A trebuit, vîd, să vin în America pentru a mă reconcilia, într-un fel, cu „Casa poporului“.

Totul ar fi avut o justificare și chiar un sens, dacă ar fi fost reconstruită ori sugerată atmosfera Romei imperiale de după Hadrian, cînd luxul și plăcerea au luat locul virtuților aspre. Nu era nevoie, firește, de o morală. Așa ceva nu se potrivește cu Las Vegas. Nu decadența și putrefacția gloriei antice mă așteptam să fie evocate de „Palatul Cezarilor“. Dar epicureismul unui Petroniu ar fi fost la locul lui în această magie a jocului.

Se joacă peste tot, în nenumărate săli, inclusiv în restaurantele din lăuntru hotelului, în timpul mesei. Între aperitiv și felul întîi sau în vreme ce-ți bei cafeaua, completezi un buletin pe care-l ia o fată și aștepți rezultatul care va apărea, în cîteva minute, pe un ecran. Se joacă bacchara, poker mecanic, se joacă la ruletă, la roata norocului, se joacă aproape orice, cu orice, cu cărți, cu zaruri (un fel de barbut), cu jetoane; singura care absentează e „alba-neagră“, de la gurile metroului din București; se joacă la diverse mize, cu douăzeci și cinci de cenți, cu un dolar, cu zece dolari, cu o sută de dolari; joacă adoles-

imită celebrul leu al studioului Metro Goldwin Mayer.

Mă obosesc orgia de lumini și excitația cîștigului, dar nu pot să le tăgăduiesc fascinația. N-aș greși prea tare, probabil, considerînd abjectă promiscuitatea strălucitoare din jur și, totuși, nu sînt sigur că ea nu e un fenomen normal. Las Vegas e o cocotă care-și face clienții să treacă ameiți, din „imperiu“ în „imperiu“, o mitologie degradată, cu un singur zeu real, dolarul, un paradis artificial pe care americanii îl trăiesc, din cite înțeleg, încă de la aeroport, unde sînt instalate automate pentru jucătorii nerăbdători, și o fac cu o sinceritate ce-i ajută să nu fie deranjați de obsențiența luxului de reclame. „Las Vegas nu e America“, zice doctorul Costin. Desigur. Dar America e și Las Vegas. Vechea goană după aur din „Vestul sălbatic“ își trăiește, aici, iluziile într-un talmeș-balmeș de legende comercializate. Inclusiv kitsch-ul poate fi fabulos. Singura legendă care lipsește – și mă mir de ce – este aceea a lui Dracula.

Întrăm la un bar să bem ceva. Mă așez pe unul din scaunele înalte și cer o bere. Zgomotul continuu, risete, comenzi, anunțuri. Pe ecrane, curg rezultatele unui joc pe care nu-l pricep. Impresiile au început să se incurce, dar nu-mi mai pot închipui un Las Vegas ieșit din fascinația jocului. Chiar și după un dezastru nuclear s-ar auzi, cred, vocile crupierilor, urmate de cîteva clipe de tăcere încordată în care nu se știe ce va hotărî hazardul.

Cei care se află aici se împart, strict, în trei categorii. Unii joacă. Alții le asigură cele necesare celor care joacă. Alții privește. Celelalte diferențe dispar. Inclusiv cele de limbă. La Las Vegas nu e nevoie să spui decît „da“ sau „nu“. Jetoanele poți să le arăți cu mîna, iar la automate trebuie doar să viri monede, să învîrți de manivela și să aștepți. „Cine sîntem? De unde venim? Încotro ne îndreptăm?“ Întrebări fără importanță. Nu mai știm cine sîntem. Am uitat de unde venim. Habar n-avem încotro ne îndreptăm. Nu contează decît zornăitul monedelor care cad în cutiile metalice.

„Prețurile în hoteluri și în restaurante sînt mai mici, aici, decît în restul Americii, ne spune doctorul Costin. Se mizează pe veniturile aduse de jocurile de noroc. Căci fiecare hotel adăpostește un cazinou. Și nimeni nu rezistă să nu joace“. Într-adevăr, dacă ai cinci dolari, e greu să rezisti iluziei contagioase că peste o oră ai putea fi milionar. Mai simplu e cînd îți fluiereă vîntul prin buzunare. Blandiana, care a cîștigat cîteva zeci de dolari la automate, nu se lasă pînă nu-i pierde, iar eu simt că n-am considerat jocul imoral decît după ce automatul mi-a înghițit ultimul dolar.

Pe la trei noaptea mă duc să mă culc, epuizat.

31 august

Dimineață, vîd pe fereastră că „Miraj“ are o piscină uriașă, șerpuitoare. Nu voi putea să mă laud că am făcut o baie în ea. Ne grăbim să ne întoarcem la Los Angeles.

Din mașină, constat că piramida „imperului egiptean“ arată mai puțin interesant decît. În lumina zilei, toate cocotele sînt dezavantajate.

Înainte de a trece granița dintre Nevada și California, zărim pe marginea șoselei un cazinou. Se cheamă „Ultima șansă“. Căci în California jocurile de noroc sînt interzise.

*Fragment din volumul cu același titlu care va fi lansat joi 6 iunie 1996 ora 15.30, la Tîrgul Internațional de Carte București, standul Editurii Albatros.

CRONICĂ DE CARTE

MAGDA CĂRNECI

Un pariu câștigat

ALAIN BESANÇON, „Imaginea interzisă. Istoria intelectuală a iconoclasmului de la Platon la Kandinsky”, Humanitas, 1996, 416 pagini

Oare ce-l poate împinge pe un cunoscut politolog specializat în istoria rusă și sovietică ca Alain Besançon să se aplece asupra unei teme culturale dificile, cu care zona sa de specializare academică – în care și-a construit un renume internațional – pare să nu aibă chiar nimic în comun? Și ce-l poate constrânge să transforme această subită pasiune într-un gest public, concretizat într-o carte amplă și surprinzătoare? Poate chiar gustul aventurii intelectuale riscate într-un teritoriu pentru care nimic din istoria sa personală anterioară nu pare să-l fi pregătit. Poate și o curiozitate culturală justificată pentru produse spirituale „exotice” față de zona sa strictă de competență. Ori poate, cine știe, o evoluție interioară de lungă durată care – la capătul unei cariere strălucite construite într-un domeniu strict profan, supus modificărilor de perspectivă și de evaluare determinate de aleatoriul politic mai mult sau mai puțin imediat – face saltul necesar (deși nu obligatoriu) într-un registru mai subtil, hrănit de anumite constante perene, al spiritului.

Discipol al lui Raymond Aron, Besançon n-a ezitat de altfel niciodată să contrarieze provocator orizontul de așteptare al ambianței intelectuale franceze, cu cărți care susțineau polemic – cum se știe acum și la noi – idei totalmente contrare conformismului stângist confortabil din ultimii 30 de ani. *Originile intelectuale ale leninismului*, *Confuzia limbilor*, *Anatomia unui spectru* – traduse în românește tot de Mona Antohi, care semnează și versiunea plină de acuratețe a volumului actual –, ca și alte titluri, au provocat la vremea lor oarecare scandal, deși tezele lor au fost ulterior confirmate. Besançon n-a rămas, desigur, cu totul imun la virulentele mode intelectuale ale ultimelor decenii, dar, spirit independent și de o anume malițiozitate distantă, a tentat de fiecare dată să și le aproprieze într-un mod cumva academic, sistematic și exhaustiv, și să le aplice ingenios unor zone surprinzătoare (vezi *L'Histoire psychanalytique*.

Une anthologie, Le tsarévitch immolé ș.a.).

Ca și cartea care i-a asigurat cea mai mare notorietate, *Imaginea interzisă* este o „istorie intelectuală” – gen ambițios, care a proliferat în istoriografia franceză din ultima vreme. Cu siguranță de sine și cu experiența câștigată în studiul leninismului, Besançon se oprește acum asupra istoriei iconoclasmului în cultura europeană – temă fără îndoială încă „misterioasă” și atrăgătoare pentru marele public intelectual mediu, în ciuda numeroaselor studii savante de istorie a artei sau de istorie religioasă. Temă de altfel de nepuizabil, intens (deși obscur conștientizat) interes, într-o epocă

• Cunoscutul sovietolog Alain Besançon ne surprinde printr-o carte în care se apleacă asupra unei zone culturale dificile și foarte îndepărtate de specializarea sa: istoria reprezentării divinului în civilizația europeană • *Imaginea interzisă* reconstituie istoria doctrinelor și ideilor care, de-a lungul secolelor, au permis sau au interzis această reprezentare • Pornind de la Platon și Aristotel, Besançon trece prin iudaism, islamism și creștinism, se oprește asupra Bizanțului secolului 8, pentru a ajunge în cele din urmă la timpurile moderne • Calvin, Pascal, Kant, Hegel sînt autorii asupra cărora stăruie Besançon • Această carte solicitantă este rodul unui pariu intelectual ambițios și riscat, încheiat de autor în primul rînd cu sine însuși •

subtil iconoclastă, deși aparent copleșitor supusă imaginii, ca a noastră. Temă finalmente irezolvabilă, pentru că înrădăcinată în paradoxele culturii creștine care ne întemeiază.

Amplă, voluminoasă, cartea nu e ușor de rezumat în câteva pagini, pentru că doar formularea temei ei ar pretinde o argumentație laborioasă. Cum și declară din introducere, Besançon urmărește inițial să facă o istorie a reprezentării divinului în civilizația europeană și ajunge inevitabil să reconstituie istoria doctrinelor și ideilor care, de-a lungul secolelor, au permis sau au interzis această reprezentare. Pentru a-și atinge țelul, Besançon a trebuit să mobilizeze multă filozofie și teologie, și mai puțină istorie a artelor, deși amplitudinea, arborescentul său eseu se menține totuși, du-

pă voința autorului, în cadrul genului istoric, specia istorie a civilizației, secțiunea istorie religioasă.

Totul se joacă în raportul instabil și anevoios dintre reprezentarea intelectuală (mentală) și reprezentarea plastică (vizuală) a divinului, dintre articularea inteligibilă și cea sensibilă a radicalei lui alterități: transformarea istorică a imaginii sacre nu poate fi de aceea separată de transformarea conceperii sacralului însuși. Cele două tipuri de reprezentări vor crea cupluri și serii istorice distincte, deși interdependente, în cadrul filozofilor și tradițiilor religioase care s-au contopit în crezul culturii creștine europene.

Trecînd în revistă istoria acestei culturi, Besançon delimitează două mari cicluri ale iconoclasmului: ciclul antic și ciclul modern, despărțite prin „pacea romană a imaginii” din timpul evului mediu occidental. Ciclul antic se deschide o dată cu apariția filozofiei presocraticilor, care pun în discuție reprezentările „naive”-mitologice, civice sau plastice – ale divinităților în lumea polisurilor grecești, în numele conceptului însuși de divin. Platon și Aristotel rafinează apoi în mod diferit o dilemă ireductibilă, provenind din două tentații contrare ale naturii umane: exigența de a contempla divinul ca realitate absolută, unică ce merită suprem contemplată;

fine, argumentele iconofiliilor triumfătoare (în anul 843), Besançon ajunge la o concluzie susținută și de alți comentatori: triumful imaginii e ambiguu, căci el se rezolvă într-un compromis instabil, mereu pe punctul de a se transforma în contrariile sale, iconoclasmul și iconolatria. Istoria imaginii sacre creștine e de aceea o alternanță de glorie și dispariție.

Un al doilea ciclu al iconoclasmului se deschide în zorii timpurilor moderne. Prezentînd întîi trei autori – Calvin, Pascal și Kant –, oprindu-se îndelung și admirativ asupra lui Hegel, Besançon ajunge la concluzia că acest al doilea ciclu nu se mai încheie de la un moment dat încolo în tema teologică precum ciclul antic, ci participă la noul climat instaurat de știință, de declinul credinței, de noua viziune despre lume și societate, participă, cu alte cuvinte, la cultura modernă și la modernitate. Besançon urmărește modalitățile în care o spiritualitate (protestantă) ostilă imaginilor dă naștere unei estetici noi, pînă de pe pericolul „morții artei” (Hegel) și condiționate de două imperative „fatale” – sublimul și geniul (Kant) – ce vor duce în final, în cadrul artei moderne, la abstracționism, ultim avatar al impulsului religios iconoclast. Criza contemporană a imaginii, ca și proliferarea ei nestăpînită, ar proveni atunci tocmai din disocierea totală dintre sacru și profan: „*Imaginea aspiră la sacru, dar sacru e închis în lipsa de imagine*”.

Deși a trebuit să parcurgă o documentație vastă, Besançon reușește să rezume simplu, inteligibil, o cantitate impresionantă de texte teoretice și de dispute istorice oneroși de o extremă complexitate. Gradul de erudiție al capitolelor cărții nu trebuie exagerat, cum spune chiar autorul, căci în fața vastității temei raportului dintre concept și imagine – ce subintinde întreaga gândire speculativă europeană, de la antici la moderni – Besançon face apel la sinteze celebre deja existente. El își propune să extragă din ele un anumit număr de teze ce i s-au părut importante și adevărate, ori cel puțin plauzibile, pe care să le argumenteze într-un mod limpede și strălucitor.

Cu o raționalitate nonșalantă tipic franceză, și cu un fel de directete abruptă, aproape orală, a stilului, Besançon intră în teritoriul întins și exigent al iconoclasmului ca un pionier-conquistador pasionat și ușor inocent într-o junglă ce i se pare familiară, încrezător în busolele și instrumentele sale de măsurat suprafețe netede și geometrice, pentru ca în final, „*purtat de marea subiectivității său*”, să se găsească fermecat de splendorile filozofice și teologice ale teritoriului pînă atunci puțin explorat, să se găsească fermecat și poate, finalmente, modificat.

Cum sugeram la început, cartea aceasta solicitantă cred că e rodul unui pariu intelectual ambițios și riscat, încheiat în primul rînd cu sine însuși: luînd cu asalt un domeniu totalmente opus specializării sale consacrate, Besançon se provoacă pe sine și nu provoacă așteptările, încălcă tabuuri academice și încartiruirii profesionale preexistente, dar reușește să se achite victorios de sarcina voluntar asumată. Din aceste motive cartea sa a fost comentată atît de elogios în presa culturală franceză de la vremea apariției sale, cu exact doi ani în urmă. Fie că scrierea ei ține poate de dorința orgolioasă de a rezolva o „enigmă” fondatoare a culturii europene, fie că e vorba de nevoia de a rezolva, poate, o „enigmă” personală, lăuntrică, oricum Besançon reușește să facă din cartea sa un „regal” meritoriu.

POLIROM

colecția PLURAL
NOUTĂȚIIgnațiu de Loyola
Exerciții spiritualeIgnațiu de Loyola
Exerciții spirituale

Traducere Christian Tămaș, 132 pg. 6000 lei

Cartea lui Ignatius de Loyola, *Exercițiile spirituale*, rămîne, fără putință de tăgadă, una dintre cele mai importante lucrări ale spiritualității creștine. Importanța ei trece dincolo de timp, trece dincolo de o valoare pur culturală...

Cel ce ar considera această lucrare drept o simplă carte ar face aceeași greșală ca acela care ar vrea să-și dea cu părerea asupra vieții și frumuseții unui om, privindu-i scheletul. (Giovanni Papini)

comenzi la CP266, 6600, Iași
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111

MIHAI DIM. STURDZA
(fost redactor la Institutul de Cercetări al Europei Libere)

Sfârșitul posturilor de radio americane la München

Toamna trecută, Senatul Statelor Unite adopta un text propunând transferul, în folosul Ministerului Marinei, al unei părți din bugetul alocat anul precedent posturilor de radio Libertatea și Europa Liberă, transferate de la 1 iulie 1995 de la München la Praga. Înainte de acest transfer, cele două posturi de radio, finanțate și dirijate de autoritățile americane, dispuneau de un buget anual de 225 milioane de dolari. Cu prilejul acestei schimbări, însoțită de un val important de concedieri, bugetul fusese deja redus la 75 milioane de dolari. Ultima propunere a Senatului Statelor Unite evaluează viitorul buget la doar circa 27 milioane de dolari.

Desigur, față de prăbușirea imperiului sovietic și de schimbările survenite în jumătatea răsăriteană a continentului nostru, rolul și bugetul celor două posturi de radio de la München nu puteau rămâne aceleași. Totuși, atâtea și atâtea reduceri ale finanțelor și ale personalului posturilor de radio Libertatea și Europa Liberă a doua decât să semnalizeze dispariția a două instituții care jucaseră un rol ideologic de prim-plan în timpul războiului rece.

Instalate de la începutul anilor '50 la München, atunci sediul autorităților americane în zona lor de ocupație a Germaniei, cele două posturi de radio difuzaseră, timp de zeci de ani, programe marcate de libertatea de expresie, destinate țărilor din Est.

Radio Europa Liberă emitea – atunci ca și astăzi – spre Europa Centrală și Balcanică, adică spre statele-satelit ale Uniunii Sovietice, denumite prin antifrază „democrații populare”, și spre cele trei state baltice, a căror anexare de către Moscova în 1940, în urma Pactului Ribbentrop-Molotov, nu fusese niciodată recunoscută de Statele Unite. Radio Libertatea emite spre republicile sovietice: Rusia, Ucraina, cele trei state ale Caucazului (Armenia, Georgia, Azerbaidjan) și cele patru republici musulmane din Asia Centrală.

Vocea libertății a fost transferată de cealaltă parte a Cortinei de Fier

Războiul rece se terminase, deci, de-acum înainte, bani mai puțini pentru posturile de radio de la München. Așa s-a spus la Washington în sinul noii administrații rezultate din victoria lui Bill Clinton, candidat al Partidului Democrat la ultimele alegeri. Dispariția adversarului ideologic, a țintei politice reprezentate de regimurile comuniste, a dat naștere ideii că, de acum înainte, era de prisos ca atâtea eforturi și atâtea bani să fie consacrați transmiterii în Est a unor știri care oricum pătrundeau acolo de când libertatea de expresie intrase în domeniul faptelor. Factorii politici li s-au adăugat motive financiare. Posturile de radio și sutele lor de redactori, documentariști, tehnicieni și corespondenți costau scump. Costau cu atât mai scump cu cât administrația centrală de la Washington a descoperit tocmai atunci, în chip foarte nimerit, existența salariilor uriașe – războiul rece crea

obligații – încasate de prea numeroși directori americani în funcțiune la München. Mirarea a cuprins cele mai înalte niveluri ale administrației atunci când s-a aflat, cam tardiv, că salariile anumitor directori depășeau pe cele alocate șefului statului american însuși. Reducerile financiare propuse mai oglindeau pe deasupra proiectele de economie bugetară propuse în general de noua administrație democrată, proiecte care afectau alte numeroase sectoare ale vieții publice americane.

Întrebarea a fost pusă din punctul de vedere al interesului național al Statelor Unite: trebuiau păstrate oare, în noua configurație mondială, două posturi de radio datînd de la războiul rece și, în caz afirmativ, trebuiau oare să fie ele menținute mai departe la München, dotate cu același buget de care dispuseseră în trecut? De fapt, așa cum s-a văzut mai târziu, această întrebare, care nu era pe de-a întregul

• Reducerea bugetului și a personalului posturilor de radio Libertatea și Europa Liberă a dus la dispariția a două instituții ce au jucat un rol ideologic de prim-plan în timpul războiului rece • Ieșirea din scenă a adversarului politic a condus administrația Clinton la ideea că erau de prisos atâtea eforturi și atâtea bani pentru a transmite informații în Est • Factorii politici li s-au adăugat motive financiare: administrația democrată propunea importante restrîngerii bugetare • Scandalul generat de trădarea lui Aldrich Ames a contribuit la desconsiderarea rolului CIA în prăbușirea lumii comuniste și a influențat negativ soarta celor două posturi de radio • Radio Libertatea și Europa Liberă difuzau la München de o vastă bibliotecă, de servicii de documentare și arhive specializate, constituite încă din anii '50 • La acestea se adăuga fondul de neprețuit compus din zeci de mii de scrisori primite de la locuitorii țărilor din Est, în care sînt descrise fărâdelegile comise de regimurile comuniste •

nejustificată, a servit drept pretext unor controverse legate cu precădere de considerații de politică internă. Deocamdată, un lobby al Partidului Democrat a lansat ideea transferului celor două posturi de radio de la München la Praga, oras, evident, mai ieftin decît bogata capitală bavareză. Ceea ce ar fi simbolizat totodată transferul vocii libertății de cealaltă parte a ceea ce fusese odinioară Cortina de Fier.

Cu același prilej, se vor „consolida” structurile celor două posturi de radio prin concedierea unei mari părți a personalului. După autorii proiectului, ansamblul acestor măsuri era justificat prin faptul că țările foste comuniste nu mai erau dirijate de comuniști. Walesa cîrnuia acum la Varșovia, tiranii albanezi erau la închisoare, Ceaușescu fusese împușcat, țările baltice scuturaseră tutela rusească și doreau să se integreze în NATO, partidele foste comuniste se declarau de-acum înainte social-democrate etc. Fără a se uita și personificarea noii democrații în Rusia, Boris Elțin.

Rolul CIA în culisele posturilor de radio de la München

Acest punct de vedere calificat de pe acum de „cam simplu”, de către opoziția republicană din Senat și din Congresul american, fusese întărit și de criticile aduse rolului – real sau presupus – jucat de CIA în culisele posturilor de radio de la München. Marele scandal suscitit la Washington de afa-

cerea Aldrich Ames, în aceeași vreme în care se discuta soarta posturilor de radio Libertatea și Europa Liberă, a contribuit la desconsiderarea rolului CIA în prăbușirea lumii sovietice și ideologiei comuniste în Europa, prăbușire pe care nu știuse nici s-o prevadă, nici s-o gireze.

Se știe că din 1985 pînă în februarie 1994, responsabilul acțiunii împotriva spionajului sovietic în sinul CIA, Aldrich Ames, furnizase Moscovei informații importante, inclusiv, bineînțeles, pe vremea căderii Zidului Berlinului, a înlocuirii lui Gorbaciov prin Elțin și a dizolvării Pactului de la Varșovia. În asemenea condiții, se poate pune întrebarea în ce măsură acțiunea posturilor de radio de la München ar fi fost și mai eficace dacă Ames nu și-ar fi trădat țara în războiul secret purtat între cele două superputeri în cursul ultimelor decenii.

Acestea au fost, văzute de la München, principalele motive care au explicat concedierea a sute de salariați și transferul posturilor de radio Libertatea și Europa Liberă la Praga.

Tot atunci s-a hotărît și mutarea la Praga a Institutului de Cercetare al acestor două posturi de radio, ai cărui redactori publicau o revistă săptămînală de studii politice și economice redactate în engleză. (Această instituție funcționează acum sub numele de Open Media Research Institute și continuă seria excelentelor sale publicații.)

prin cine îi erau comunicate aceste texte, nu am avut cum să aflăm.

Posturile de radio de la München erau cu atât mai jenante pentru călăuzele gîndirii țărilor din Est cu cît Marx și Lenin, care au crezut că prevăzuseră totul, nu prevăzuseră că războiul undelor nu se sînchisea de sirma ghimpată a Cortinei de Fier sau de mitralierele de pe Zidul Berlinului. Și pentru că programele celor două posturi de radio reprezentau o provocare zilnică îndreptată împotriva monopolului partidului unic asupra funcționării gîndirii cetățenilor, „genialii” conducători ai partidelor comuniste nu au precupețit nimic pentru a reduce la tăcere vocile care dezvăluiau popoarelor din Est un alt adevăr decît cel impus de „cei mai buni fii ai poporului” cetățenilor pe care-i oropseau. Umbrele otrăvite și mortale pentru ziarisții bulgari, acțiunile de pedepsire contra Monicăi Lovinescu și altor colaboratori ai departamentului românesc, bomba aruncată în interiorul departamentului ceh, coletele capcană, măsurile de intimidare împotriva familiilor rămase în țară ale salariaților Europei Libere, infiltrări de agenți și alte acțiuni a căror execuție era uneori incredințată de Moscova oamenilor celebrului terorist Carlos.

Finanțate și dirijate în mod atât de eficace de puterea care era să iasă învingătoare din războiul rece, aceste două posturi de radio au săpat din exterior cel mai formidabil dintre cele două sisteme totalitare care au marcat secolul nostru. Istoria nu va omite să se aplece asupra rolului lor.

La prima vedere, sarcina viitorilor istorici ar trebui să beneficieze de faptul că posturile de radio de la München dispuneau de o vastă bibliotecă, de mai multe servicii de documentare și de arhive specializate, constituite pe teme și pe țări încă din anii '50. Posturile de radio posedau alt mare avantaj, unic, acela de a înregistra evenimentul la cald, actualitatea imediată. În fiecare zi intrau sute de depeșă furnizate de toate marile agenții de informații ale globului, copii ale articolelor importante asupra lumii comuniste, apărute în ziarele americane, britanice, germane, franceze, belgiene, italiene, elvețiene, austriece, precum și, în traducere engleză, în presa rusească, poloneză, suedeză sau turcă.

În afară de redactorii care utilizau această enormă documentare pentru a o integra în programele de știri și de comentarii, articolele din ziare și reviste, repartizate de arhiviști în dosare specializate, pentru a servi rolului de agenție de presă care era de asemenea cel al posturilor de radio de la München. Se cuvine să adăugăm la acestea fondul de neprețuit, compus din zeci de mii de scrisori parvenite în cursul anilor, pe căi ocolite, de la locuitorii țărilor din Est, care descriau amarele lor condiții de viață, violările drepturilor omului și întreg arsenalul de fărâdelegi comise de regimurile totalitare care dominau societatea.

(Subtitlurile aparțin redacției)
(Continuare în numărul viitor)

un radio actual

FM 94,2 MHz
RADIO TOTAL
Tel: 637.31.90, 637.35.85

TALK-SHOW-uri LIVE

În fiecare zi, de luni până vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00-24,00:

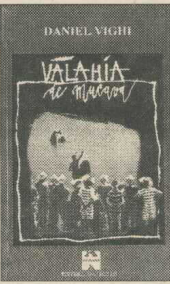
Luni: Față în față cu vecinul – IRINA CORBU
Marți: Câinele de pază – CORNEL NISTORESCU
Miercuri: Punct și virgulă – CARMEN BENDOVSKI
Joi: Fiți impresionați – ADRIAN DUMITRIU
Vineri: Taxiul de noapte – N.C. MUNTEANU

CRONICĂ DE CARTE

GABRIEL DIMISIANU

O conștiință postdecembristă

DANIEL VIGHI, „Valahia de mucava”,
Editura Amarcord, 194 pagini

După *Cărțile crude* de Mircea Mihăieș, după *Viața în paranteză* de Liviu Ciocârlie, ne mai vine o carte de interes deosebit de la Timișoara, această *Valahia de mucava* a lui Daniel Vighi. Sint, de altfel, de observat în scrierile amintite ale celor trei timișoreni unele elemente de convergență tematică, desigur nepremeditate: fiecare în felul ei exploatează formula jurnalului și se raportează la ceea ce Mircea Mihăieș numește, în *Cărțile crude*, „aventura confesivă”.

Ca și Liviu Ciocârlie, Vighi își ia o serie de libertăți față de jurnalul clasic și în primul rând libertatea de a nu înșirui cronologic episoadele. Ar fi putut să invoce pentru aceasta argumentul că viața însăși nu este „cronologică”, în sensul că evenimentele ei cele mai pline de semnificație nu curg, nu decurg mai bine zis, totdeauna unul din altul, potrivit înlănțuirilor cauzale. Viața leagă altfel decât cronologic evenimentele purtătoare de semnificație, întâmplările ce merită a fi „scrise” și un jurnal poate întreprinde improprie firescului, chiar dacă nu respectă cronologia. (Nu o respectă la publicare, ca în cazul celui al lui Vighi, fiindcă originar orice jurnal este cronologic, autorului nefiindu-i fizic cu puțință, bineînțeles, să intervertească momentele scrierii.) Deci Vighi putea să recurgă la argumentul vieții pentru a-și motiva felul în care și-a construit cartea, dar nu la el recurge, ci la acela al literaturii. Citim la pagina 8, unde Vighi a ținut să fie atît de precis, încît a notat nu doar ziua cînd a făcut însemnarea, dar și ora și minutul (20 septembrie 1994, ora 8.57): „Jurnalul de față nu este neapărat cronologic. Literatură, nici ea, nu înșiră fapte și gânduri în ordine temporară”. Această punere în relație a jurnalului cu literatura („care, nici ea, nu înșiră fapte...” etc.) spune ceva despre spiritul în care procedează autorul în carte: viața consemnată, captată de jurnalul originar (pentru că trebuie să fi existat, presupunem, ca și în cazul cărții lui Ciocârlie, un astfel de text), nu e transportată ca atare în paginile *Valahiei de mucava*, ci este „prelucrată”, supusă interpretării, reflecției. Cartea este, de altfel, subintitulată eseu. Constatăm dispoziția reflexivă și citeodată teoretizantă a autorului, manifestată în forme care imprimă textului tonalitatea dominantă. Afirmat ca prozator epic, la mijlocul deceniului opt, Daniel Vighi evoluează la fel de sigur, observăm acum, și în spațiul prozei de idei.

Cea mai nefericită țară a Europei

O proză de idei totuși aderentă la „realități”, la elementul faptic, la ceea ce numim îndeobște viața concretă

dintr-un anume răstimp, acesta fiind, în *Valahia de mucava*, răstimpul primilor patru ani de după Decembrie 1989.

În cartea lui Daniel Vighi vorbește, așadar, un exponent al lumii prezentului, o conștiință postdecembristă, păstrînd vie totodată memoria cumplitelor vremuri dinainte.

Depoziția lui Daniel Vighi despre cele trăite de români în intervalul ianuarie 1990-noiembrie 1994 este una plină de amărăciune, oscilînd între lamentație și indignare, între deprimare și revoltă. Are sentimentul acut al absurdului și al afundării ireversibile într-un coșmar („Trăim într-o lume anapoda, ce seamănă cu un vis urît”), al neputinței de a găsi în noi înșine resurse de clarificare și mîntuire („Nu putem depăși o barieră lăuntrică invizibilă”) și conchide patetic: „Sintem cea mai nefericită țară a Europei!”. Acestea le spunea în februarie 1991, cînd încă nu ne aflam prea departe, în timp, de ceea ce îi părușe lui Daniel Vighi a fi fost „ceva sublim, paradisiac aproape”, început pe străzile Timișoarei răscolite și menținut „o lună, cel mult două”, acea „vîrstă de aur a istoriei noastre postdecembriste”. A urmat murdărirea, „continua degradare”, proces în curs, al cărui martor decepționat și plin de obidă este, în cartea sa, Daniel Vighi.

Din ce am citat mai înainte s-ar putea înțelege că în paginile *Valahiei de mucava* se decomprimă un sufl liric și tînguitor. Sint totuși numai accente, inflexiuni ale unui discurs care este citeodată liric, într-adevăr, dar este și altfel: analitic și teoretizant, cum am spus deja, critic în toate registrele ironiei tăioase, duse pînă la sarcasm, după cum poate fi și rece-expozitiv, alb-evocator, nedoritor să emoționeze, ci numai să aducă la cunoștință, adaptat deci subiectelor, temelor pe care le dezvoltă.

Valahia și Banatul

Să ajungem însă și la înțelesurile titlului: de ce Valahia și de ce de mucava? Neîndoielnic, invocarea „Valahiei” semnifică, în viziune tradițională, ca să nu spun clișeizat, a românului de peste munți, cum este și Daniel Vighi, partea din noi moral cea mai slabă, cea mai „neserioasă”, expusă ispitelor trăirii ușoare, coruperii ș.a.m.d., sub adierile miasmaticale ale „balcanismului”. Iar mucava, ca material de „construcție”, ce altceva poate să semnifice decât inconsistența, precaritatea întocmirilor unei lumi de unde ar fi izvorît pentru noi tot răul?! Comunismul l-a adîncit, l-a agravat pînă la limita extremă, dar răul există încuibat în Valahia noastră de mucava, astfel cum ne-ar fi înfățișat-o în scrierile lui un I.L. Caragiale. Mai ales felul în care a fost

interpretat Caragiale de regizorul Lucian Pintilie, în filmul său „arestat” (*De ce trag clopoțele, Mitică?*), conșună cu viziunea, cu „lectura” lui Vighi, trimitătoare în aștepta feluri la actualitate: „Mitocanul, hahalera, noroi și cotețe, pasiuni clocotitoare fără adîncime, cruzimi și imoralitate, entuziasme balcanice și prostie solemnă alcătuiesc lumea de mucava și falsitatea veselă din filmul arestat al lui Lucian Pintilie. (...) Decorurile imaginate de Lucian Pintilie sugerează o criză de intimitate (...). Intimitatea este agreată de socialul gregar care transformă omul într-o mască, într-un costum de carnaval. O lume fără garduri este o lume condamnată la o perpetuă suspendare a identității. În locul acesteia se instalează populismul patriotard și instinctualitatea politică”.

Dacă „Valahia” reprezintă pentru Daniel Vighi un pol moral (de fapt imoral) al lumii românești, „Banatul” reprezintă celălalt pol, dacă îl privim ca provincie diferită, ține Vighi să precizeze, „prin raportare atît la Ardeal cît și la vechiul Regat”. Nu idealizează lumea Banatului, căci vorbește de egoism, de incapacitatea de comunicare și de lipsa „pînă mai ieri” a „performanțelor literare de talie națională”. Mai vorbește de viața curgînd domol în tipare „nemțești”, orientată spre satisfacerea confortului material, spre obținerea bunăstării și liniștii, „un individualism burghez, colorat cu o ideologie de centru-dreapta”. Aceasta spre deosebire de imaginea oferită de Muntenia, provincia „de stînga, în care dezinteresul față de acumulare este virtute revoluționară și intelectualistă, statuată așa încît din vremea ideologiei romantice”.

Ceva ciudat s-a petrecut însă în Decembrie 1989, răsturnînd reperele acestei percepții, cînd „revoluția a pornit din preajma mîtușii Valeria (un personaj al lui Sorin Titel, intruchipînd încremenirea în rutina burgheză, n.n.) și nicidecum dinspre locul unde, în mod tradițional, se găsea zona ce a hrănit de două secole revoluțiile, și anume nonconformismul idealist și romantic al stîngii”. Istoria a dezmințit de astă dată reputația de egoism a Banatului, de incapacitate de angajare față de un ideal, constatată în susținerea căreia Vighi, ca aparținător de acest spațiu, pune și o picătură de orgoliu, în fond îndreptățit.

„Localismul creator”

De altfel, Daniel Vighi, împreună cu Ciocârlie, cu Ungureanu, cu Mihăieș, cu Vasile Popovici, cu Adriana Babeți, și cu alții, precedați cu un pas de Sorin Titel, au și alte îndreptățiri de a fi orgoliosi. Prin ei s-a conturat la Timișoara, în anii din urmă, o mișcare spirituală distinctă, una din expresiile celui „localism creator” de care vorbea cineva între cele două războaie, „localismul” fiind însă pentru ei numai o fundație, iar perspectiva acțiunii lor intelectuale fiind clar europeană, deschisă către Vestul de care nu doar geografic sint mai aproape decât alții. Integrat acestui orizont, Vighi se comportă, am zice, ca un bănațean atipic, dacă e să-l raportăm la modelul clasicizat pe care el însuși ni l-a descris. Egoismul și înclinația spre închidere și stagnare nu-l caracterizează, căci ne apare altruist și mobil, deschis către ceilalți. Pentru el, celălalt există. Privitor la libertate, de pildă, Vighi consideră că nu poate fi vorba de libertate autentică atunci cînd ea se restrînge între marginile propriei conștiințe; nu crede, așadar, în libertatea (numai) interioară, un concept lipsit de sens. A fi liber doar pentru tine și în tainele propriului eu, poate că este un câștig, reflectează, cu fin umor, Daniel Vighi, dar este ca și cînd ai fi doborât recordul lumii la săritura în înălțime și știi numai tu de ispravă.

Cartea lui Vighi atrage prin subiectele puse în discuție și prin felul în care o face: destins, natural, colocial, dincolo de treacătoare inflamări patetice și chiar dacă uneori comentariul său întîlnește unele locuri comune ale „politologiei” din ultimii ani. Astfel ar fi, de pildă, considerațiile despre soarta popoarelor, a lumii întregi, dependentă, în împrejurări cruciale, de conducători bolnavi sau alienați (Roosevelt, Stalin). Îi mai semnalează autorului și două mici inadvertențe: personajul din episodul balzacian evocat la p. 33 nu este Lucien Rubempre, ci Rastignac, iar proza lui Bănușcu la care se referă la p. 63 se intitulează „Liniște și frică” și nu „Liniște de august” și este primul capitol din nuvela mai întinsă *Masa cu oglinzi*. Dar acestea sint măruntșuri, mici defectiuni, și poate mai sint și altele, dar ne-am pune într-o rea postură noi înșine să le căutăm mai departe de lumina.

Cursuri audio BBC de limba engleză pentru începători:

1. **Limba engleză față în față — English One to One** (5 cărți plus Caietul de gramatică, reunite într-un volum; Cartea de lecturi ușoare; 5 casete audio a câte 60 de minute). Lei 89 000 (TVA inclus).
2. **Limba engleză pas cu pas — English Step by Step** (2 cărți reunite într-un volum; 2 casete audio a câte 60 de minute). Lei 48 880 (TVA inclus).
3. **Cartea cu reguli a Profesorului Grammar (Gramatică) — Professor Grammar's Rule Book** (manualul plus caseta audio de 60 minute). Lei 14 440.
4. **Formația Marca Banană — The Big Banana Company** (cartea cu cîntece tradiționale englezești și explicații în lb. română plus 2 casete audio). Lei 28 880.

Cursuri video BBC de limba engleză pentru începători:

1. **Privește spre viitor — Look Ahead** (10 casete video a câte 90 de minute; 10 casete audio a câte 80 de minute; patru manuale color cu explicații în limba română). Lei 679 200 (TVA inclus).
2. **Limba engleză pentru afaceri — Starting Business English** (2 casete video a câte 90 de minute; 3 casete audio a câte 70 de minute; manualul elevului; scenariul bilingv și textele casetelor audio, bilingve). Lei 159 900.

Lucrările se pot cumpăra direct de la Editura Coreși, Strada Dem.

I. Dobrescu 4—6, București sau se pot comanda la telefon/fax 312 7115; 615 4781. Vizitați și depozitul COREȘI din Calea Griviței 136, în spatele magazinului SORA, în curtea Institutului PROCEMA, telefon 223 0177.

VÁCLAV HAVEL

Europa ca obiectiv al secolului XXI*

Numele „Europa“ înseamnă crepuscul, sfârșit, declin

Recent, am încercat să aflu de unde vine numele de Europa. Am fost, într-un fel, surprins să aflu că mulți consideră că își are rădăcinile în cuvântul akkadian *erebu*, care înseamnă crepuscul sau apus. Pe de altă parte, denumirea Asiei se crede că ar proveni din cuvântul akkadian *asu*, care înseamnă zori.

La prima vedere, această constatare nu pare a fi foarte încurajatoare. (...) Asocierile mai degrabă sumbre pe care tindem să le facem referitor la cuvântul crepuscul pot fi rezultatul unui cult tipic modern al începuturilor – progres, creștere, invenții, dezvoltare –, al unui cult al industrializării, expansiunii și energiei, ceea ce înseamnă, de fapt, credința oarbă, tipic modernă, în indici cantitativi. Zorii, răsăritul, „dimineața națiunilor“ și alte cuvinte similare, metafore sau expresii sint foarte populare în momentul de față, în timp ce apusul, liniștea, pauza sau însărarea au conotații specifice stagnării, dezintegrării sau inexistenței.

Sintem nedrepti cu crepusculul. Sintem nedrepti cu fenomenul care, probabil, a dat numele continentului nostru.

Este adevărat că o anumită etapă din istoria Europei pare să se apropie de sfârșit. (...) Mi se pare că este timpul să luăm o pauză și să reflectăm asupra noastră. (...) Ar trebui să încetăm să mai vedem starea actuală a Europei ca pe crepusculul energiei sale și să o vedem, în schimb, ca pe o perioadă de contemplație și reflecție, ca pe o perioadă în care activitatea fizică se oprește pentru un timp, precum soarele apune, locul său fiind luat de o perioadă de gândire. (...)

Este timpul să considerăm Europa ca pe un obiectiv al secolului XXI. Cuvântul Europa are astăzi trei înțelesuri esențiale.

Primul este pur geografic, determinat de liniile de pe hărțile existente pe pereții oricărei școli elementare și în orice atlas.

Europa democrată este o Europă egocentrică

Al doilea înțeles se referă în special la grupul țărilor europene care au fost cruțate de experiența comunismului, majoritatea cărora sint acum membre ale Uniunii Europene. Aceasta include acea parte a Europei care a fost capabilă să cultive de decenii un sistem politic democratic și o societate civilă, este relativ stabilă din punct de vedere politic, prosperă din punct de vedere economic și a reușit să formeze drept o mare organizație politică și economică. (...) Se poate spune că această Europă este mult mai mult preocupată cu distribuirea veniturilor de la Bruxelles sau cu exportul de carne de la vacile suspectate de nebulie. Este, în pofida cuvintelor frumoase pe care ni le oferă din când în când, mai degrabă o Europă egocentrică, căreia îi pasă mai mult de interesele economice imediate decât de aspecte de ordin filozofic.

Există și al treilea înțeles al cuvântului Europa. Această Europă reprezintă destinul comun, o istorie comună complexă, valori comune și o cultură comună. Mai mult decât atât: este, într-un fel, și o zonă caracterizată de un anumit comportament, o anumită conștiință și un anumit simț al responsabilității. Ca urmare, granițele acestei Europe pot citeodată să fie neclare sau variabile. (...) De aceea este foarte greu să vorbim despre Europa în acest sens. Tocmai din acest punct ar trebui să începă toate dezbaterile despre Europa și viitorul său.

Cu alte cuvinte, este clar că, deși nu este cel mai important, cu siguranță punctul de pornire al meditațiilor noastre despre crepuscul trebuie să fie o discuție despre Europa ca lume a valorilor, despre identitatea spirituală europeană sau – dacă dorim – sufletul european, despre ceea ce Europa a fost și în ce crede, ce este ea și în ce crede acum, ce ar trebui să fie și ce ar putea fi și ce rol ar putea juca în viitor.

Nu vă îngrijorați: nu voi încerca să răspund la aceste întrebări acum. Există alte persoane mai în măsură să o facă și care au scris deja nenumărate cărți cu acest subiect. Eu am să menționez doar câteva trăsături ale Europei care, după părerea mea, merită o atenție sporită în acest moment.

Prima dintre acestea este că Europa, în cel de-al treilea sens al cuvântului, a fost întodeuna și este în esență o singură și indivizibilă entitate politică, deși extraordinar de diversă și cu o structură complexă. (...)

Acest fapt aparent banal are, totuși, consecințe politice semnificative. Aceasta înseamnă că, dacă viitoarea ordine europeană nu este bazată pe o deplină cunoaștere a acestei legături, nimeni nu va avea de câștigat în cele din urmă. (...) La fel cum este imposibil ca o jumătate de cameră să fie mereu caldă și cealaltă rece, la fel este de neconceput ca două părți ale Europei să poată exista mereu una lângă alta fără ca aceasta să fie în detrimentul amândurora, iar cea care trebuie să plătească prețul cel mai mare este partea cea mai stabilă și prosperă. Aceasta nu înseamnă că prin extinderea Europei va fi mai rău. Dimpotrivă, în timp va fi mai rău, dacă nu va reuși să se extindă. Ca fenomen al civilizației, Europa are acum o șansă fără precedent în întreaga sa istorie de pînă acum: poate să-și construiască ordinea pe baza înțelegerii între toți cei interesați, a egalității și cooperării pașnice și democratice. Dacă pierde această ocazie, datorită unor interese pur individuale sau predominant economice, va avea de suferit. Eșecul în înțelegerea acestei oportunități ar putea deschide ușile, în ambele jumătăți ale Europei, tuturor acelor care preferă confruntarea în schimb dialogului și care vor prefera să fie ostili celorlalți decât vecini. (...) Ar fi o tragică eroare să uităm de ei din cauza unor aspecte tehnice sau materiale, ca fonduri, cote sau tarife.

Uniunea Europeană este o încercare fără precedent de a modela Europa ca pe o singură zonă de democrație și solidaritate. Știu că nici Uniunea, nici

Alianța Nord-Atlantică nu pot să se deschidă peste noapte tuturor acelor care aspiră să adere la ele. Ceea ce pot face ele cu siguranță – și trebuie să facă înainte de a fi prea târziu – este să dea întregii Europe o asigurare fără echivoc că nu sint cluburi închise și să formuleze o concepție clară și concretă despre extinderea lor gradată, care să nu conțină doar un orar, ci să și explice logica aceluia orar. Au trecut șase ani de la căderea Cortinei de Fier și nu ar avea nici un sens să negăm că – în pofida citorva pași parțial realizați – s-a făcut puțin în această privință.

(...) Mi se pare că, de-abia acum, o dată cu lansarea noilor discuții asupra viitorului și asupra strategiei comune de securitate, europenii și politicienii europeni încep să recunoască importanța deosebit de mare a acestui aspect politic al procesului de unificare. Mă întreb dacă nu cumva unii dintre ei sint puțin descurajați de amploarea sarcinii asumate, a cărei profundă semnificație este atât de evidentă. (...)

Cum putem caracteriza această pierdere a curajului? Unde să găsim curajul să aplicăm soluții complete și reale? Cum să facem să vedem mai departe de interesele noastre imediate, în favoarea unui viitor mai bun pentru întregul continent?

În opinia mea, nu e nevoie de prea mult. Ar fi suficient să ne amintim imnul Uniunii Europene. Oare „Oda Bucuriei“ a lui Schiller nu ne poate da un răspuns la aceste întrebări, prin faptul că ne arată că pentru a trăi în sfința libertate este nevoie să facem un legămint în fața Judecătorului suprem? (...)

Tradiția europeană e fundată pe simțul responsabilității

Conceptul de simț al responsabilității, în sens filozofic, a fost una din valorile primordiale care au fundamentat tradiția europeană. După părerea mea, crepusculul, ca perioadă de meditație, ne invită să ne conformăm în mod real acestei tradiții europene și să admitem în mod clar că există valori care depășesc interesele noastre imediate; că nu dăm socoteală doar partidului nostru, alegătorilor noștri, opozițiilor noastre sau statului nostru, ci, de fapt, întregii umanități, inclusiv celor care vin după noi. (...)

Omenirea intră în era unei civilizații multiculturale și multipolare. Europa nu mai este dirijorul întregii orchestre. Aceasta nu înseamnă că ea și-a încheiat rolul și nu mai are nimic de spus lumii. În existența Europei a apărut un nou obiectiv.

Noua sarcină a Europei nu va mai fi aceea de a răspîndi propria religie, civilizație, propriile invenții sau propria putere și nici de a predica lumii despre statul de drept, democrație, drepturile omului sau dreptate.

Europa poate să facă altceva, mult mai simplu, dar mult mai de folos: prin propriul model de existență, poate servi ca exemplu de conlucrare pașnică între multe și diferite popoare, fără ca acestea să-și piardă identitatea; prin propriul comportament, poate să arate că este posibil să tratăm planeta noastră cu mai multă considerație și să ne gândim și la generațiile care vor veni după noi; poate demonstra că se poate trăi în pace cu alte culturi, fără ca o persoană sau un stat să renunțe la adevărurile sale. (...)

Singurul tel important al Europei secolului următor este de a fi cit mai bună posibil, adică de a-și reforma și îmbogăți viața cu cele mai bune tradiții spirituale, ajutînd astfel la crearea unui nou model de coexistență la nivel global. (...)

Pentru a putea duce crucea lumii pe umerii săi, în mod umil și neostentativ, urmînd exemplul Acelaia în care crede de două milenii și în numele căruia a comis, printre altele, multe fapte rele, Europa va trebui mai întîi să facă o pauză și să reflecteze asupra ei înseși. Dacă procedează așa, va da cea mai bună interpretare posibilă noțiunii de crepuscul, căreia îi datorează numele.

* Discurs rostit în 15 mai 1996 la Aachen (Germania) – fragment

(Subtitlurile aparțin redacției)
Traducere din limba engleză de Adriana Pița

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în

noile noastre conturi

deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:
(pentru dolari în contul 4024009230,
pentru mărci în contul 4024009231,
pentru franci francezi în contul 4024009235,
pentru lire sterline în contul 4024009232,
pentru franci elvețieni în contul 4024009233,
pentru lire italiene în contul 4024009234) sau
(pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Europa occidentală:	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF

- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia 40 \$ 20 \$ 10 \$
- Israel 60 \$ 30 \$ 15 \$

- SUA, Japonia, Australia: 100 \$ 50 \$ 25 \$
sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjunct); ANDREI CORNEA (publicist comentator); HORĂȚIU PEPINE (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); IULIAN ANGHEL (social); DAN PERJOVSCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBÂNDĂ, LUCIAN PIUCĂ (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (casierie); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter). Responsabil de număr: OANA ARMEANU

Rubrici permanente: H.-R. PATAPIEVICI (eseu), EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, RADU CĂLIN CRISTEA (comentariu politic), ILIE ȘERĂNESCU (comentariu economic), RĂLUCA STROE-BRUMARIU (Parlament), MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică), CEZAR BALTAG, HARI KULLER (istoria religiilor), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică).

Corespondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara), DINU MIHAIL (Chișinău), ION MIRON DAMIAN (Paris), ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, MIHAI ȘORA, GABRIEL ANDREESCUS, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22“. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie ISSN 1220-5761